

UNIVERSAL
LIBRARY

OU_206081

UNIVERSAL
LIBRARY

OSMANIA UNIVERSITY LIBRARY

Call No. T80.4

Accession No. T3397

V45 K

Author (ప్రొ.డా.అంజనేయ) పొంకట సమీక్షాచరిత్ర

Title కవిత్వా సంస్థానము. 1944.

This book should be returned on or before the date
last marked below.

క వి తా సంస్థానము

(వి మ ర్శ ణ)

ర చ యి త :

వేదాంతకవి

అను

వేదాంతం వేంకట సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి

ద్వితీయ ముద్రణ.

1944

ప్రస్తుతాంకి

మారుతి రామా అండ్ కో.,
బెజవాడ.

అన్ని హక్కులు
గ్రంథకర్తవి

మూల్యం
రు. 2-0-0

సునిశిత విమర్శనా ప్రపంచ
 ప్రభాత మునకు
 విశిష్ట విశ్వవాణి మనోరథ
 సారదులైన
 సమస్త సాహిత్య సామ్రాట్లు
 కవితావస్తువుగుర్తిస్తూ
 ఈ గ్రంథాన్ని
 శ్రద్ధతో తీరగేయండి.

* * * * *
 పోదాంతకవి.

శ్రీ మత్పరదేవతాయై నమః.

కింకవింద్ర ఘటాపంచానన, శతాపచాని

శ్రీ చెళ్లపిళ్ల వేంకటశాస్త్రి గారి

తొలి పలుకు.

కవితాసంస్థానం అనే యీ క్రొత్తరకం కావ్యాన్ని,

కబ్బాన్నీ రచించిన

వేదాంతకవి నా శిష్యుడు.

ఇతని రచనా ధోరణి చాలా అపూర్వంగా వుంటుంది. ఇతని పుస్తకాలు తెనుగుతల్లి. కష్టకాలం, గడుగ్గాయి. కెరటాలు, దండయాత్ర. భగవన్మతభాష్యం, వగయిరాలు ఈ తెలుగు దేశంలో చాలా వ్యాప్తి కలిగివున్నాయి. పద్యాలు వ్రాయడంలో ఇతడు పూర్వ కవుల మాదిరి గ్రాంథిక భాషలోనే వ్రాస్తాడు.

కాని - వచనం వ్రాసేటప్పుడు, వ్యావహారికంగా కలం నడుపుతాడు. ఆ నడవడంలో ఏదో ఇదమిత్యం అని నిర్ణయించడానికి వీలులేని వైలిలో నడుస్తుంది. అది చాలా అపూర్వంగా వుంటుంది. ప్రతివారూ చదివితీరాలింటే:

ఈ కవితాసంస్థాన గ్రంథాన్ని, ఆంధ్ర విశ్వవిద్యాలయంవారు పాఠ్యగ్రంథంగా ఆమోదించటం చాలా అవసరం. లోగడ వ్యావహారిక భాషా పుస్తకాలు పాఠ్యగ్రంథాలుగా ఆమోదించబడ్డట్టు 'నారాయణ రావు' లోనైన గ్రంథాలు కనపడుతున్నాయి.

ఈ కవితాసంస్థాన గ్రంథపఠనవలన విద్యార్థులకు విమర్శనా శక్తి వస్తుందని నాకు తోచింది. పెద్ద క్లాసుల్లో వాళ్లకి కేవలం

గ్రాంథికభాషా పుస్తకాలే కాకుండా యీ మాదిరి విమర్శకత్వాన్ని అలవరుస్తున్న పుస్తకాలు పెట్టడం చాలా ముదావహం. ముఖ్యంగా పెద్దతరగతులకి ఇటువంటి విమర్శనా శక్తి పట్టుపడటం కావాలి

ఈ వేదాంతకవి ఇతరులను విమర్శించటంలో చాలా నిర్మోగమాటంగా ప్రవర్తిస్తాడు. ఆరీతి చూస్తే “గురుపూనై. దేపూనై” అన్నట్టు పైకైతే తోస్తుంది గాని మిక్కిలి గురుభక్తుడు.

ఇతని వంశం పండిత వంశం. ఇతనికి భాషలో ఎంత పాండిత్యం వున్నదీ లేనిదీ తెలుసుకోవాలంటే, ఇతని పద్యకవిత్యంలో దొర్లే దీర్ఘ సమాసాలూ, దుష్కర ప్రాసలూ, తెప్పలై.

ఇతఁడు కవినీ, పండితుణ్ణి విడదీయాలంటాఁడు. కవికి కల్పనా శక్తి భావనాశక్తి వుంటే చాలును. పాండిత్యం లేక పోయినా సరే, అంటాఁడు. అంటే; ఇతఁడు చేస్తున్న అల్లరిలో అర్థం ఏమిటంటే ప్రజలు కవుల్ని, పండితుల్ని విడదీసి - పిలుస్తున్నట్లు. రసికలూ - విమర్శకులూ - అయినవాళ్లు కవుల్లోను కవిత్వాన్నీ, పండితుల్లో వున్న సాహిత్యాన్నీ విడదీయమంటాఁడు. ఇది ఇప్పటి యువకి కవులలో బహుమంది నమ్మితిస్తారు. ఈ అభిప్రాయంకూడా సమంజసమైనదే

“పలువు రాడుమాట పాటియై ధరఁ జెల్లు”

కనక యీ మాట భావిగోకం ఆదరిస్తుందనే అనుకోవాలి. ఆశురచనలోగూడా పేడు ధట్టుడు. ఆ రచనలోగూడా దీర్ఘసమాసాలు దొర్లించటం ప్రత్యక్షంగా చూచి నే నాశ్చర్య పడ్డాను.

“ తృణీకృత బ్రహ్మ పురందరుడు” గా వర్తించటంచూచి కొంద రితన్ని విచ్చివాడుగా భావిస్తారు. కాని అలా భావించే వారే విచ్చివాళ్లని నే ననుకొంటాను. ఇతఁడు అడిదం సూరికవిమాదిరి తన జీవితానికి తన కవిత్వం మీదే ఆధార పడతాడు.

గరిసెల రాశిగాని యొక గంటెదె
రుంగను మన్నెదేశముల్
తరిగి సమస్త వస్తువులు దెచ్చి
భుజింతును సర్వ కాలమున్
మరుచిర సత్కవిత్వనిధి సూరిక
వీందున కేలఁ గల్గె, కం
చరయును రేగ, మేక మెడచన్ముల
పోలిక రెండు గ్రామముల్.

(అడిదం సూరికవిది)

తత్ - తథాస్తామ్—

ఈ విషయజ్ఞీ కవితా రసాభిమానులు కొందరు పెద్దగా గౌరవించ దలచి ప్రయత్నిస్తూవున్నను, ఇతఁడేదో, పెద్ద కోర్కెను పెట్టుకొని, అది నెరవేరే వఱకున్నా, ఆ సన్మానాన్ని పొందేది లేదని అంటూవున్నట్లు కొంతమంది పెద్దలవల్ల వినబిచ్చింది. ఆకోరిక స్వరూపం దానియంతట అదే పైకివచ్చినపుడు తెలుస్తుంది. గనక యిక్కడ వివరించేది లేదు. అందా“ ఏమిటో తెలియదు. ఇది స్వార్థం మట్టుకుకాదు.

“ నహి కస్తూరి కామోద శృవధేన, నివార్యతే. ”

ఈ వేదాంతకవికి చిన్ననాడు బాల్యబుద్ధులైన వారున్నా, లోకానికి విద్యద్భక్తు లయినవారున్ను. కళాప్రపంచానికి పరిచయ మైనవారున్నా కవులనూ - గాయకులనూ - భగవద్భక్తులనూ - సన్మానించడమందు చాలా రుతూహలమైన వారున్నా అయిన శ్రీ నూరుద్దీనుసాహేబుగారికి ప్రేమపూర్వకంగా ఈ కవితాసంస్థాన కావ్యాన్ని కృతి యిచ్చిపన్నాడు ఆ యీ కృతిభర్త యోగ్యతను. ఇతనివల్లనే కాక నేను మరికొందరివల్ల కూడా వినడమే కాకుండా. స్వయంగాకూడా చూచియున్నాను.

నేను ఏదో పసిమీదవచ్చి యీ బెజవాడలోనుండగా రెండు సార్లు నన్ను బలవంతంగా ఆహ్వానించి మహాసభలో, విలువగల శాలువలు - చక్కని వెండిపాత్రలు - ఇచ్చి సత్కరించటం అప్పటి పభ్యులందరూ చూచే వున్నారు.

ఇదే గాక కొన్ని సంవత్సరాలకు పూర్వం జగత్ప్రసిద్ధులయిన శ్రీ నోరి సుబ్రహ్మణ్య శాస్త్రిలవారిసీ - గొప్పగా సన్మానించినట్లు విన్నాను ఇటీవల ఈ సంవత్సరమే గాయక సార్వభౌములైన శ్రీ పారుపల్లి రామకృష్ణయ్యపంతులుగారిని గొప్పగా నూర్లతో సన్మానించి నట్లు విన్నాను కనక యాయన చాలా విధములచేత కబీరువంటి వాడని నాకు తోచింది.

అద్దంకి గంగాధరకవి చాలాకాలంక్రిందట 'తపతీ సంవరణం' మహమ్మదీయ ప్రభువునకు అంకితం చేసినట్లు తెలుస్తుంది. ఇంకా పొన్నెలగంటి తెలగనార్యుడట్లే 'యయాతి చరిత్రను' మహమ్మదీయ ప్రభువునకు అంకితం చేసినట్లు తెలుస్తుంది.

మల్లా ఇన్నాళ్ళను అంతప్రభువులు కాకపోయినా ఈసంపన్న గృహస్థుఁ డయిన నూరుద్దీను సాహేబుగారు ఈ తెలుఁగు పుస్తకాన్ని కృతిపొందిడం ముదావహంగా కనబడుతూ ఉంది.

ఇక ముందు కలగఁ బోయే హిందూ మహమ్మదీయమైత్రికి ఇది మార్గదర్శకంగా పుంగడం చేత యీ తొలిపలుకు వ్రాశాను.

ఇంకోటి : ఈకృతిభర్తకు దేవీ నవరాత్రు లందేకూడా చాలా ప్రీతి ఆవిన్నీ యాచించిన యాచకులను వృధాపంపడవిన్నీ పన్నాను. మతపైషమ్యం లేకుండా తనమతంలోనే తా నుండి తనమతస్థులనూ ఇతర మతస్థులనూ, ఇతర మతస్థుల కళలను, సన్మానించే ఈ కృతి భర్తను ఆశీర్వాదించటంకన్న ఏం కావాలిసి పుంటుంది? "ప్రియం నః : ప్రియం నః." మంచిపనులు, అనగా భగవతీ స్వరూప మగు విద్యను పెంపొందించే పండితులనూ - కవులనూ - కళారాధకులనూ - నాట్యకళాపితరులనూ - ఇంకా ఇతర బీదలనూ ఆరాదించే పుణ్య పురుషులను అభినందించడం - ప్రోత్సహించడమేకనక అట్టి పుణ్యంలో భాగస్వాములయ్యే వారికి ఇదొక సూక్ష్మపాఠం.

"కర్తా కారయితా చైవ — — —

చత్వార స్సమ భాగినః."

అంచేత ఈ నూరుద్దీనును నేను మనః పూర్వకంగా అభినందించి నా శిష్యుఁడయిన వేదాంతకవిని - ఇతనిని దీవిస్తాను. దేవతలు తదాస్తు అని తోడ్పడుదురు గాక !

ఆ శీ స్సు

ఇతఁడు మహమ్మదీయుఁడు మదీయుల

శిష్యుల నాదరంబుమైఁ

గృతమతి "నూరుదీను" ధనమిచ్చి బహుకృతులం

దొనర్చి. అ

ర్పిత ననుఁ జేసె నేదొమిష సేలువైయం రః

తంపుఁ బాత్ర లం

చితము లొసంగి; యీతనికిఁ జేకురుగాక

కుభంబు లన్నిటన్.

కం. "నూరుదీనుకుఁ," గవితా

వీరుఁడు "వేదాంతకవికి" విఫులాయుశ్శ్రీ

గౌరవ నత్పుత్ర ప్రా

గృరమ్మలరాతుఁ గాక భగవంతు కృపఁ.

మ. కవివేదాంత కులీనుఁ డీతని గుణగ్రామంబు గుర్తించి, క్రొ
చ్చపులూరఁ దన కట్టినట్టి కవితా సంస్థాన ముఁకావ్య మా
రవి తారంబుగఁ బేడి నిల్చి ముదమారం బిల్చి, తా నిచ్చెనీ
కవి కీ కావ్యము గొన్న పుణ్యునకు నేఁ గల్పించెదఁ దీవనర్.

చ. సిరులకుఁ దావలంబగుచుఁ తెల్వగు దుర్గప్రసాద మిక్కపి
శ్వరసఖు నుత్తమోత్తముని సత్కవిభక్తుఁ బ్రసాదరావు నా
దరమునఁ బ్రోచుఁగాక, సతతంబును గంటికి తెప్ప పోల్కి, నీ
యిరువుర సఖ్య మిక్కరణినే యలరారుత మెల్లకాలముఁ.

(ఈ S. ధర్మాప్రసాదరావు వేదాంతకవికి ప్రాణసఖుఁడు.)

స్వ ప్తి.

గవర్నరుపేట.

బె న వా ద.

ది 4-9-44.

} చెళ్లపిళ్ల వేంకటశాస్త్రి,

శ త వ దా ని.

క్షీరసాగరం బిల్చింఁగు.

మొక్కు బడి

వెయ్యి పడగలు విప్పెడి దయ్యమునకు
క్రోతిమూకతో గొరగెడి కొంటెదొరకు
మునుపు నేను బాకీపడ్డ మొక్కుబడిని
నేడు చెల్లించుచున్నాను చూడుడయ్య!

★ ★ ★

ఈ దొరబిడ్డ యేకసిని యింత దుమారము

లేపి పెద్ద వ

స్తాదుల పుట్టి కర్గి కవితావని నెట్లు

జయింపఁ గల్గెనో

మోదముతోఁ గనుంగొనెడి ముఖ్యుడు

తేలిక వాని నీడలో

నా దవనాల చేను భువనాలకుఁ బంచెద

ఓ గురూత్తమా॥

వేదాంతకవి.

కవితా సంస్థానానికి జే!

తెనుగు పంజా దేబ్బకు లెఖకు ఒక్క- నో బేల్
 వైజన్నా (Noble Prize) గింగిరా ల్లిరిగి పడలేదని
 కవితా సంస్థానానికి తెలుసు. బహుశా తెనుగు పం
 జాకు, బెంగాలి, ఫ్రెంచి, జర్మన్, రషియన్, ఇంగ్లీషు
 వగైరా పంజాలకు నలే తగినంత పనుడు లేదామొ.
 పవరు లేండు పంజా ఎట్లా అవుతుంది? అవలు
 పంజాలే లేని తెనుగు మృగాల్ని వేటాట్టం వేదాంత
 కవి హోదాకు నిర్దాకు భంగమేమొ! వేదాంతకవి
 పంజాలున్న వారి మీదకే దండెత్తిపై బాగుం
 టుందేమొ!

తె నా లి, }
 1 - 11 - 43. }

సాహితీ చరణచారణచక్రవర్తి.

శ్రీ వ్యూహం జమీందారుగారి ఆశీస్సు

శ్రీ శ్రీ శ్రీ వేదాంతకవిగారికి.

శ్రీమదు పంపన కవితాసంస్థాన కరపత్రములు చేరి
నవి. ప్రతివారము తప్పకుండా పంపింపబడినవి నా
కోరిక. ఈ కరపత్రము లెంతయో అహోహము కలిగించు
చున్నవి. మీ ఉద్యమము జయము పొందగలదని
సమ్మచుకొన్నాను.

నూజివీడు }
15-10-43. }

జిట్ల,
రంగయ్యప్పారావు.

వ ర్బ రు

చిగురు మామిడి గున్న చిన్ని కమ్మని పాల

దిక్కుల కెగదన్ని దిరిచె మిమ్ము

సెలయేటి యెయ్యారి యెలికించు నునుసిగ్గు .

వినువీధి కెక్కి చూపించె మిమ్ము

చికిలి నవ్వుల పువ్వు చెటిగించు ఘుమఘుమ

ప్రియము లోబడి పల్కరించె మిమ్ము

కాపు నట్టిన కొమ్మ తీసిపుట్టు రసమ్ము

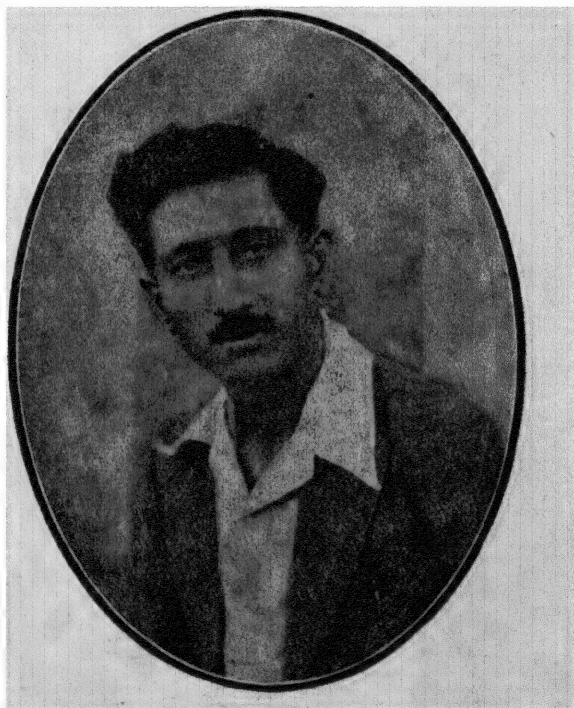
గిట్టుబాటుగ నిచ్చి పట్టెమిమ్ము

ఇంత సర్వ సౌఖ్యరసాల హేమ హగ్మ్య

రత్న డోలికా సుకుమార ప్రభువులైన

తెనుగు దొరలార! నేడు మీ దివ్య నవ్య

దర్శనము గాదె! భాగ్య నిదర్శనమ్ము ॥

కృతిపతి,
శ్రీ సూర్యదీప్ సాహెబ్ గారు.

౨

నూరుదీను సఖా ! మహాకవివరేణ్యుల్

గుండె తెవ్వని గం

భీరిధ్వజము, జేసి బ్రహ్మలయి, జేపి

దివ్య గంగానదీ

ధారాపాతములైనవో కనవె ! నీ

దర్బారులోఁ దిర్గిత

చ్చూరాగ్రేసర చక్రవర్తి దయ మోజున్

దీర్ప రప్పించుమీ॥

3

అతఁడే యీతఁడు చిన్ననాటి చెలికొండై

నీకు నీ చూపులొ

హితుండై నిల్చిన కోటి నాగులకు; బ్రాహ్మీ

పూజ్య సామ్రాజ్య భూ

షితుండై నెచ్చెలి! మీ నిరంకుశ కళా

జీమూత సంఘాత మా

రుత మేమాత్రమొ సోకి, విఘ్నలను వైరుల్

వైన గుప్పించెరా॥

౪

సాహసలక్ష్మీ నీ పసిడి శాలకు

దాసిగ నుండబట్టి న

న్నాహము లెన్నియో కదలె నాడును

నేడును సర్వకార్య స

మ్మోహనమూర్తి నీ కడకు; మూపున

బర్హ మతెంత యున్నదో

యీ హరిశాస్త్రి వంక మనసిచ్చి

కనుంగొన పిచ్చిపుట్టునే?॥

౫

వంచెడి వాడు లేడిల సవాలని

మీసముఁ ద్రిప్పి లేచి క

వ్వించిన వాని కత్తి మెఱిపించెడి

వాని కుమార్తె, యింత గ

ర్వించెడి నీ ప్రభుత్వ పృథివీస్థలి

కెట్లరుదెంచెనో నిదా

నించుము నూరుదీనుదొర! నిక్కము

నిల్కడ మీదఁ దేలెడిన్.

౬

మా కుల పౌరుషమ్ము విని మా కేక
దాసులు గండటన్న, మై
నొకుని జూచి వంగునటె నవ్య
యుగోదయ దివ్య వ్రజి? నీ
వాగుల పుష్పితోఁ గులకకయ్య!
పకాపక; నూరుదీను! ము
ల్లోకము మెచ్చ నా సుమతలోవరి
ముచ్చట ముందు నిల్వమీ॥

౭

ఎనఁడో రండిక మీసమున్న మగవాఁడీ
పెద్ద దర్బారులో
కవితా ఖిడ్డము దీసి వాని పయి దూకన్
వచ్చె నా బిడ్డ; ము
న్ననతారాలను గాళికావడిలొ
విన్యాసమ్ముగా జూపు వా
రివలె బూర్వుల నెత్తి మొత్తుకొను వారిన్
గాంచి లెక్కించదే!

౮

ఈ రాజ్యము మఱొన్నయో గెలిచి నేడీ

మూడు లోకాల్లో

వీరాగ్రేసరు లైనవారి కవితా

భేరి ధ్వనుల్ లేనగా

బేరం! క్షత్రియజాతి మాడినిన రాజ్యం

బిత్తురే? మెత్తురే?

నూరుదీను సఖా! స్వయంవర సభా

న్యూనత్వమున్ దెత్తువా?॥

౯

పోనీ; ఆంధ్రకబీర! నీ పృథునచో

మోహస్త్రిమున్ జేసి, యీ

న్యూనత్వంబును దీసి, దేశమున హింస

ముసిముల్ సఖ్యమున్

గానాలాపన జేయు తారకము

కన్నాకై ప్రసాదించుమీ

నీ నెచ్చంబున కిచ్చగించు నిక నా

నీలోలు పారాణియై॥

నగరీరాజ మనోహరుం డొకఁడు

నానా లోక లావణ్య కా

న్య గురుత్వమును, కళా ప్రభుత్వమును నా

వజ్రాంగిలోఁ జూచి; యీ

మృగమత్తేభ వరాహ ఘోషలు శ్రుతి

మించంగ బూడించి, జో

రుగ దింపించెను బుష్పవృష్టి నిక

నూరుదీను నీ దేవికి॥

జో డవడో కనుంగొని యశోధనులై

చనుడంచు నెంతయో

వేడితి గాని; యీ బరువు వేయుట

యేమిటి నీ బలాలు నా

వాడకు దించి నట్లయిన పర్విక

నిల్చునె నాకు నీవు మ

న్నీడవు నూరుదీను! మఱి నే నిల

నల్లరి వేపువాడ నిక॥

దోబూచుల్ బుసగొట్టు పట్టణములో

దుర్గా ప్రసాదమ్ముచే

నా బిడ్డకొ గని పెంచికొంటి కవితా

నారీ కిరీటమ్ముగా

ఏ బాబింక నవాబు చంక గలఁడో

యీనాడు తేలాలి; మీ

రో బగ్గీలు తయారు చేసిరట

నూరుదీను! మా కేమిటో!

చిఱునవ్వు కిరణాలు విరజిమ్ము నా చిట్టి

నీ మేలిగుమ్మల కేమి లిడునా

తియ్యని రాగాలు తీసినా చిన్నారి

నీ పైడి మేడ కే నిగ్గు లిడునా

ఒలికడి ముద్దు మాటలు గట్టి నా పట్టి

నీ పూలతోటకే కాపు లిడునా

కొమ్మరైన గారాల కూచియై నాతల్లి

నీ చెట్టునీడ కే బూచు లిడునా

నీ ప్రఫుల్ల రాజీవ మాణిక్యమాలి
 కా మయూఖి రేఖాంజలి నోము పంట
 పండుటకు నా కిశోరి సంత్రాలు వడెను
 జయము నీకు! ఆంధ్రకవీర చక్రవర్తి॥

౧౪

ఇదిగో! మీసము ద్రిప్పి రోసమునకే
 యింద్రుండు గుండెల్ బడా
 బద్ధులై యీతని కత్తికింతి పదునుకొ
 బట్టించి యీ రాజ్య సం
 పద నెట్లోడెనో నేడు చూపితిని నీ
 పట్టాభిషేకమ్ములో
 అది గుర్తింపుచు నూరుదీను దొర!
 అస్త్రైశ్వర్య మార్జింపుమి!

౧౫

కలమా! నీవును, నేను, నాలలన ఏ

కావ్యేందిరన్ ముద్దు మూ

టలు గట్టించి, మఱింత కాలమును నెట్ట

గల్గినామో; మహా

ప్రళయం బిచ్చటఁ బ్రాద్దుఁ బుచ్చు పెటులో

ప్రాణాల కింకణ, నవా

బుల కెందున్నను లోటు లేదని జవాబు

చెప్పి యొప్పించుమీ॥

౧౬

నా వరహాల మూటవయి నా నగిషీ

రతనాల పేటవై

యీ నడగాడ్పులోఁ బడి మఱెంతటి

దేవిడి కేగుచుంటివో

నీవు సవాబు రాణివి, గఁకింపవు

మమ్మిక తల్లిరో! చిరం

జీవులుగా సుఖింపుడు, కుచేటుడు

వచ్చిన పల్కరింపుడీ॥

మ గ వాఁ డు.

దేవీ నరప్రసాద మహిమవల్ల మహాకావ్యాలు,
మహానాటకాలు, మహాప్రపంచానుభవాలు రచించి
తన దిగుననున్న వారందరి జీవనోపాధికిఁ దగ్గ నివ్యజీవ
కవితా నసుంధర సృష్టించాడు.

ఈ మహాకవిని మొట్టమొదట తెలుసుకోలేక
తృణీకరించి తిరస్కరించి చిట్టచివరకి పద్యాలబిత్తులంతా
దాసానదాసులై వూరేగించారు. ఇతడు సౌందర్యోపాస
కుడు. నిరంకుశ కవితాప్రపంచ మార్చాండుడు.

ఇతని విచక్షణాశక్తి అతిసున్నితమై ప్రతివిషయ
రహస్యాన్ని సూక్ష్మంగా గ్రహించి చూపెట్టగలడు.
అన్యులవద్ద ఇటువంటి అనుపమాన ప్రతిభా ప్రభావము
శతాంశముకూడా కనిపించదు!

ఎల్లవేళలా తన నయన వీధులలో మనోహర
నసుంధరా లతాతన్వి కులికి కులికి వినూత్న నవరత్న
వినిర్మల ప్రేమ సౌధ శిఖరాగ్రమునకు ఎగబ్రాకి గర్విం
చుచుండును.

ఇంతసుకుమార నిరంకుశ కవితాసౌందర్య చక్ర
నర్తి వినుత విభూషితాంగియైన మనోహర మహిమ
హిళాలలామ నోముసంటల్ని మహాకావ్య నాటకారామ
శృంగార సీమలలో పండించి రసికజన సార్వభౌములైన
వసంతులనుసంతోషస్వాంతులనుజేసి దిగంతకీర్తి జ్యోతు
ల్ని వెలిగించి స్వయంప్రకాశమాన సహస్రాంశుడైన
సమస్త కళాప్రపంచ సహస్రాక్షుడైన త్రిలోకైక దివ్య
నవ్యకవితా సౌందర్యలక్ష్మిని ఏలి జగజ్జనని కడుపు
చల్లగా పండించాడు.

ఇటునంటి అప్రతిహత కావ్యకళా ప్రతిభావంశుడైన
అనర్గళ జీవకవితా ప్రవాహాలను వింగులు పొంగించి
అమృతభావతరంగాల్ని మిన్ను ముట్టించి త్రిభువనైక
పూజ్యులైన దేవతలను పరివశిత్వము జేందించి
శృంగార నందినవనాన్ని పుష్పఫలభరిత శోభాయమా
నంగా విలసిల్లజేసి విఖ్యాతి వ్యాఖ్యాత కళాప్రపంచ పాక
శాసనుడైన నిరంకుశ కవితాపర మేశ్వరుడైనకాశించాడు.

ఈ మగవానిని మరిపించగల అపూర్వ దివ్య
నవ్య కవితాసుధారస మహాసముద్ర తరంగాల్ని లేపి
నానాకావ్య కళానావికుల్ని తల్లడిల్ల జేస్తా.

సో పా నం 1

బుద్ధిని ప్రధానగురుస్థాన మందుంచి ధర్మభిక్షుని,
భాషాభిక్షుని పెడుతున్న మహావిద్వాంసులుండట్లే
విశ్వసించి వాళ్ళకే నానాసంఘాల రైలుపెట్టెల్ని తగి
లించి నడిపించే వాడు కవి.

వారివారి గమ్యస్థానాలు గుర్తించి దింపించటం
కవిచేతిలో వని. నడుంకట్టి, చెట్టాపట్టాలుపట్టి, సహనం
పట్టి మహాభారం మోయటం పండితుల వని.

సమస్తకార్య ఘటనాక్షిమ పట్టించుకునే ప్రజలు
ప్రయాణీకులు. టిక్కెట్లొచ్చేవాడే భగవంతుడు.

ప్రపంచంలోకల్లా పెద్దమెజ్జానీ సంపాదించిన
భగవన్మతాన్ని సమ్మిసట్లయితే ఈ బట్టేవి గాడితప్పవు.
(Universal Idea యూనివర్సల్ ఐడియాని పట్టుకుంటై.

నన్నున్నవాడు వామనుడు.

ముందుముందు సమాధానాల్ని ఇవ్వడానికి
పద్యాలబత్తులైన సమస్త సాహిత్య బలిచక్రవర్తు లంతా
సర్వ సన్నాహాలతో సిద్ధంకండి.

వీణోచూచి లోలోన వద్దని బలచుటపెనున్న
మీలోగల శుక్రాచార్యులవారి మాట పెడచెవిని
పెట్టండి. మీ ప్రతిజ్ఞాపరిపాలన కొనసాగించుకొంటానికి
మీ బిరుదులు నిలపెట్టుకొంటానికి దానమివ్వండి.
ధన్యులు గండి.

పా నం 2

విచక్షణాదృష్టిగల విద్వాంసుడు రసికజన మనో
భిరాముడైనప్పుడే కవితావస్తువేదో గుర్తుపడతాడు.
అంతేకాని అనలీలగా అందరికీ అందుబాటులో కొచ్చేది
కాదు కవితావస్తువు. అందరి కందుబాట్లో వుండేనాళ్లు
పద్యాలబిడ్డలు.

సాధకబాధకాలతో సాహిత్యాన్ని గుర్తించినట్లు
కవితావస్తువును గుర్తించలేరు. పుస్తకాల్లో చెప్పిన
దినసులన్నిసంసాదించి సమస్త మైన ఔషధాలుతయారు
చేసినంతమాత్రాన నైద్యంగాదు. సేద్య మాత్రుంది.
రోగాన్ని కనిపెడితేనే వైద్యుడైనట్లు కవితావస్తువును

గుర్తించినప్పుడే కవికుల చక్రవర్తి అవుతాడు. అయితే కవితావస్తువును గుర్తించలేని పుణ్యాత్ముడు ఎంతసరుకు చూపిస్తే ఏం ప్రయోజనం?

ఇప్పటిదాకా భాషాభిమానులు భాషాపోషకులు కనిపిస్తున్నారుగాని, కవితాభిమానులు కవితాపోషకులు కనిపించటం లేదు. ఎందుచేతనంటే, యేని కవితా వస్తువో వింటానికి నిజమైన నిఖార్సైన రసికజన్మ సార్వభౌము డింపివరికూ దిగి లేదు.

ఈ కనిపిస్తున్న మహావిద్వాంసులకు, విమర్శకులకు తమతమ చేతుల్లో నచ్చిపడుతున్న పుస్తకాల్లోది కవితావస్తువు కాదని కానరాని అసంతృప్తి లోలోన వేధిస్తూ పుంబున్నది గాని, వైకీ మర్రికు విప్పి చెప్పకుండా తమ తండ్రి, తాత, ముత్తాతల గౌరవం కాపాడుకొంటున్నారు.

అదివరకు దాకా మహాకవియనీ, కవిసార్వభౌముడనీ, యేజంట నహాయంతో, ప్రతికాసంపాదకుల పెద్ద అండతో, చాటించుకుని పూరేగుతున్న తన పెద్దవాళ్ళం దట్టి తిరస్కరించి, కాదని, తిరగబడితే పూర్వంనుంచి

భద్రంగానడుస్తున్న వంశప్రతిష్ఠ పటాపంచలై యేటేటా
నచ్చితడుతున్న వారితాలుకు వార్షికాలు, భూమిమా
నాలు, మర్యాదలు, సౌకర్యాలు బంధాయ్యని యెవడూ
కాదని గుట్టు బయట పెట్టడంలేదు.

అదినుంచి వస్తున్న నిబంధనలకి నియమాలకి పెద్ద
ఊకమిచ్చి, గ్రాంథిక భాషానధూటీ సంసారాన్ని దివాలా
కాకుండా, చూస్తున్న సాహిత్య పరిషత్తుభావతులతో
నవయుగ నాగరికులు వివాదం పెట్టుకొని నవ్యసాహిత్య
పరిషత్తు ఒకటి లేవదీశారు. దాంతో గ్రామ్యభాషని
వ్యవహారభాషని అదరించి ప్రాచీన సరస్వతీ కృపాక
టాక్షం జెచ్చిపెట్టి, రకరకాల రంగుల్ని అద్దకాల్ని
అద్దించిన క్రొత్తక్రొత్త చీరెల్ని కట్టపెడుతున్నారేగాని
ఇందులో యెవరూ కవితావస్తువుకోసం దీక్షపట్టలేదు.

సో పా నం 3

(విశ్వనాథ)

వర్ణించడానికి ఎన్నో విశేషణాల్ని తగిలించి హడల
కొడుతున్న ధోరణిని చూడండి. ఇటునంటి ధోరణి
కవిత్వం అని లోకానికి పెద్దనమ్మకం పట్టుకొన్నది.

మదన మహిపతి ప్రసవమార్గణ భిన్న శరీర, దీనతా
స్పద పరిపాండురానన, విసర్పిత నీలపటాభిరామ, స
మృద మధులిట్పదాహృత తమాల నికుంజలతాంత శయ్యపై
మదగజయాన పండుకొనె మాధవ రాధిక వేపమానయై.

(శృంగారవీధిలోది)

అంటే మధుమాసలక్ష్మీ వచ్చి లేపగా మన్మథ
భూపాలునియొక్క పూలబొజులచేత మాధవిరాధిక
బ్రద్దలైన శరీరము గలది, దీనత్వంవల్ల తెల్లమొహం
బడ్డది, నల్లనిచీరే ధరించి మనోహరమైనది, సంతో
షముతో రేగి తేనెటీగలు ముసరిన తమాలపు పొద
రిండ్ల పూలసాస్సుమీద మదగజయానయై అభిమ్రాసము
గలదయై వణకుతూ పడుకొన్నది.

ఇన్నెందుకు? ప్రేమసుధారస మత్తచిత్తలైన
మధుపములమధ్య తన దొరని వెదకి, వెదకి సొమ్మసి
ల్లిందని దించకూడదు? అసలు విరహవేదనతో పడి
వున్నదానికి ఇన్ని విశేషణాలు తగిలించి, చూస్తున్న
లోకానికి తెచ్చిపెట్టింది చానస్తమా? కవితా
ప్రశస్తమా?

అస్సలైన సిస్సలైన కవిత్వం ఇదేనని, దీన్ని కౌగి
లించి సుఖం అనుభవిస్తున్న రసికులెవరైనా ఉంటే,
బయటపడి కొంచెం పుణ్యం కట్టుకోండి.

వర్ణనకి తూకం వుండాలి. తూకంవున్న వర్ణన
సమయాసమయాలు చూపాలి. సమయానికి సందర్భా
నికి బాంధవ్యం చూపించి, తూకం గల వర్ణనతో నడిపి
స్తున్న కథావ్యక్తుల్ని, నానాకళాకాంక్షులు గల రంగా
లలో కాపాడాలి. ఈ బలం కేవలం కవితా లేఖనికే
వుందిగాని సాహితీ లేఖనికే లేదు.

ఇంత వర్ణన వర్ణించి యీ పద్యంలో భాషింభేట,
పెడుతున్నారనిగాని కవితాభిక్ష మాంబెత్తగూడదు.

అయితే యీ వర్ణనలోకూడా అధికారిం గల
పదవి కనిపించడం లేదు. “మదనమహీపతి ప్రసవమార్గ
ర్ణ భిన్నశరీర” అంటే ఎంత చప్పుడైందో చెవులు
చెబుతై గాని, పన యేమిటో ఏవీ చెప్పలేవు. ఇందులో
మదన మహీపతి ఇదివరకే పుష్ప బాణు డనిపించుకొన్న
వాడై నప్పుడు, మళ్ళీ మదనమహీపతి ప్రసవమార్గణు

డనటం ఎందుకు? ఇంకా మరెవరన్నా పూలబాణాల వారున్నారా? చెప్పండి? మైగా దీనత్వంతో తెల్ల మొగం పడిందన్నారు. దీనశబ్దాన్ని బహిర్గతం కానీయ కుండా తెల్లమొహం పడి వడలి పోయిందంటే, దీన లక్షణాన్ని చాటించడం లేదా?

ఇన్ని వికారాలలో వున్నది నల్లని చీరే ధరించి లోకానికి అభిరామంగా ఎట్లా కనిపించింది? సుకుమార కుసుమ శయ్యమీద పవళించిన యీ లతాతన్వీ, నృదువైన పూలబాణాలు తగిలి వేగి వేగి లోకానికి ఎట్లా కనిపిస్తుందో చూపించాలి. అతడు పడని యీ అలంకారాన్ని పెద్ద పెద్ద పదాలతో విగించి పడేశారు గాని, యంత స్త్రీ పూడిపోకుండా కాపాడుకో లేక పోతున్నారు?

అన్ని రసాలలోకల్లా శృంగారం సుకుమారరసం. కాని కలంలోంచి దింపాలంటే చాలాకష్టతరం. ప్రతివాణ్ణి నిలబెట్టి తనిఖీచేస్తే శృంగారాన్ని ఎంత మోటతరహాగా దించిందీ కనిపిస్తుంది. దాంతో వాళ్ళ సత్తాకూడా

తెలుస్తుంది. ఎంతో సౌందర్యోపాసకుడై తేగాని, శృంగా
రాన్ని కురిపించలేడు.

క్రాన్నన వింటి చెబ్బలకు కోమలి

మేను మఱెంత బ్రద్దలై

యున్నదొ గాని, దేని కిక నోపక,

ధారక మేమి పోక సం

పన్న కళాప్రపంచ పరిపాలన

శాసనరాగమైన గై

కొన్నది లేక లోన పడుకొన్నది

త్రాచుగ గుండె పీచుగాక.

(మనోహరంబోది)

దీని తూకంకూడా చూడండి?

అయితే కటువుగా వెగటుగా వుందని మొహాలు
చిట్టించుకుంటే తేలదు. అసలు చూపు సడాలి. పన
దేనిలో వుందో తేలాలి. అంతేగాని, బోయాలు
మోస్తున్న పల్లకీలో కూర్చున్న వారిది కాదని, తృణీ
కరిస్తే తగాదా ఘనీభవిస్తుంది.

ఏది కవితావస్తువో తేలేవరకు వదలి పెట్టను.
ఎవడు కవిసామ్రాట్టా నిద్ధారణయ్యే దాకా కట్టిపెట్టను.

కవితా సంస్థానము ,

ఇంకోటి, సామ్రాట్టులో నాకుపనిగాని మిగతా సామంతుల్లో నాకు నిమిత్తం లేదు.

పెద్దలైనవారికి నిజమైన దాసుణ్ణి నేనే.

నిజంకోసం లేచిన నిరంకుశుణ్ణి నేనే.

సో పా స ౦ 4

(వి॥ ప॥)

కవితా చక్రానికి కాలచక్రానికి తేడా లేదు. రెండింటి ధర్మానికి చుట్టరికాలు చాలా వున్నై. ఆరు ఋతువులు. ఆరు ఆకులై తిరుగుతున్నై. ఈ కాలచక్ర గమనంవల్ల కనిపిస్తున్న జగత్కల్పతరువు ఎన్నివిధాలుగా మారుతున్నదో, అదేమాదిరి కవితాచక్ర గమనం వల్లగూడా యీసాహిత్య కల్పవృక్షం యెన్నో శాఖోపశాఖలు వేసి, నానారకాల చివ్రశ్శతో, ముదురుపాకులతో, మొగ్గలతో, పూలతో, పిండెలతో, కాయలతో మారి కనిపిస్తున్నది.

అంటే కాలచక్రానికి సమస్త ప్రకృతి కట్టుబడి వున్నట్లు కవితాచక్రానిగూడా ఈ విశాలవిశ్వసాహిత్య కల్పతరువు కట్టుబడి, మృదు 'పల్లవ పత్ర పుష్ప ఫల

భరిత శోభాయమానంగా వుంటుంది. చివరికి సాహిత్యం కన్నా కవిత్వమే గొప్పదన్న మాట తేలింది. ఒప్పుకోండి - ఇప్పంతేకపోతే తప్పుకోండి.

గడియారంలోపల చక్రం వంటిది కవిత్వం. అది తిరుగుతుంటేనే సాహిత్యపు ముల్లులు నిమిషాల్ని గంటల్ని చెప్పి గంటలు కొట్టిస్తుంటాయి. గడియారంలో చక్రం కనిపిస్తుండక పోవడటంవల్ల అంతా మూసోనే వుందని ఇప్పటిదాకా ముల్లులు పెళ్లనం చలాయిస్తున్నా. కనిపెట్టండి.

నిర్దయుడైన గోపరమణిపియణ్ణే గుండె పుగిలి స్మరిస్తున్న రాధికయొక్క మదనవేదనలో లేచినటువంటి మహావిదాహవహ్నికి కన్నీరు బుర్రజై ముఖం వడలించుకున్న యీ ధోరణి చూడాలి.

నిర్దయుడైన గోపరమణి ప్రియునే
 స్మరియించు బూర్తిగా
 నిర్దళంబయై హృదయ ఏకజ
 మిస్సటికిన్ మహా విపా

సార్వత్రికమైన యట్లు తరస్సా పరి

భిన్న తపోభా భాష్యవాః

కర్తవ్య లిప్తమై యతిః క్రిమ ము-

ఖంబుజ మెల్ల వాడెబో॥

:(శృంగారవీరితోడి)

అయితే హృదయం పెద్దది, ముఖం పెద్దం అయిన, గూ సంతకృతి వాఙ్మయపు తాలూకా బిళ్ళబండ్లతోడుల చేతుల్లో ఏం మున వున్నదోగాని, యింకా కాళ్ళుచేతుల్నే గాకో మిగిలినవన్నీ పెద్దం గానే ముద్రిస్తారు. ఒకచోట పద్మాన్ని చెప్పినప్పుడు ఇంకోచోట ఇంకోదాన్ని తీసుకోవాలి. ఇంకోసంగతి పద్మానికి ముఖానికి వికాసంలో పోలికవున్నప్పుడు, బురదకి పద్మానికి చుట్టరిక మెట్లా పోకపోయి వడలి పోయిందో చెప్పాలి. ఉష్ణాంశునివల్ల పద్మాలు వికసిస్తే

పంతులుగారు బురదలో కాలుపెట్టకపోతే జారి పడేవారుకాదు. అర్థం లేని జటిలపద్యమూయిప్తమైన సమాసాలలో అలంకారాల్ని కేసుతున్న చుట్టరికమంతా పాపాత్మానికుండిగాని కవిత్వానికి లేదు. వర్తనతో

శవితా సంస్థానము

యేదోవాక రూపం కనిపిస్తుంది. అంతమాత్రాన అది కవిత్వం కాదు. ఇహ దీన్నికూడా నిలవేయండి. పసే మిటో తేలుంది.

నేరక దేవి కాలుతివి నిర్దియడై
చనెనో యటంచు మి
న్నేఱుము. ఈ మహాత్మ్యర మహేశ్వర
దారుణ దాహతాప
విస్తారముచే ప్రవాహము ప్రళాంతముగాఁ
బ్రవహించి పంకమై
యేరికిఁ బల్కఁతున్నది మఱెప్పుడు
లేచునో పంకజమ్ముగాఁ.

(మనోహరంబోది)

నిర్లక్ష్యంతో నిజాన్ని ఎవడు చెప్పడో వానిలో
వున్న యేదో పాడుగుణంవెంటనే బయటపడుతుంది.
పట్టి చూస్తే యిది కొందరివద్ద బోధపడుతుంది.

అంతేగాకుండా అన్నికూతలు కూయటం వట్టు
బడ్డ హాస్యగాడిమల్లే పూర్వగ్రంథాల సాంప్రదాయా
లన్నీ తమ వ్రాతలతో పోల్చుకుని చూపిస్తుంటే నవ్విస్తు

న్నది. అంతటితో ఆగక, ఇది నా గొప్పరచన, ఇది నా గొప్ప గర్జనంటే నవ్వలేక కడుపు చక్కలౌతుంది,

ఇట్లా అన్నారని మహాబుషి సామ్రాట్టులైన వ్యాస-వాల్మీకిలతో మొత్తుకొని దండూరాకొస్తే మఱీ మించిది. పనిలోపని. వాళ్ళ పసా బయట పడుతుంది.

పరాధీనుడై అస్వతంత్రుడై వాకరితో పోల్చు కొన్న వాడు మహాకవి కాడు. ఇహ తిట్లమూ చేసే వాళ్ళంతా మహాకవులెట్లా అవుతారు? నన్నయ్యభట్టు నడకనీ, తన నడకనీ అడుగుబద్దపెట్టి కొల్చి చూపిస్తే మెచ్చు తగ్గ విషయంకాదు. ఎవడూ త్రొక్కని త్రోవ త్రొక్కి ఎవడూ చెప్పనిమాట చెబితే మెచ్చుకోవాలి.

సో పా నం 5

(దేవులపల్లి)

ఎంతో కాలంనుంచి లంగోటాలు బిగించి కసరత్తులు చేసిచేసి బిస్కత్తులమీద విజయచతుర్విధ యీ పెద్ద వస్త్రాదులంతా ఏకుస్తీలో తెనుగు పంజాదెబ్బ చూపించి నోబుల్ ప్రైజ్ (Noble Prize) కొట్టుకొ

కవితా సంస్కృతి

స్వార్థం చేష్యంతి ఇహామృతం ఈ దిక్కున భాత్తిగా ప్రాప్తానాం కిర్తనం భరితం భరితం, సక్తి- సక్తి- యెభరికవారు మొఘలు దాటస్తున్నారు.

ఇప్పటికా లెప్పించుకొంటానికి నందు లేదు. అన్నివసలు లిచ్చి గోదాలాళి దించే ఘడియ లొచ్చినై. ఈ దశరాంపిగల్లో వెవకటి వెంకన్న పులివేమాలు పరికిరాపు. పుటకతో పులియైనవాడు దూకాలి గాని, డేశ బీజాల రంగు లెక్కుకొని... కూడా తప్పెట్లు కొట్టిం చుకుంటున్న వేషధారులు దిగి చిందులు ద్రొక్కి-జే ప్రయోజనం లేదు.

ఇటువంటి మూతానాయకుల జబర్దస్తీ చూడండి. వీళ్లు విదేశీవ్యాపారాల్లో చాలా లాభాలు తీసి మేడలు కట్టున్నారు. చిగుళ్ళు, కోయిళ్ళు, చీకట్లు, జీమూతాలు, ఝరులు, గిడులు వీళ్ళకి సులభంగా సాక్ష్యం చెబు తుంటే. కవితావిరహం గాని, మనీతావిరహం గాని చూపులోపెట్టుకొని చెప్పేదానిని సమన్వయించుకొని కనిపెట్టండి.

వ్యంగ్యచిత్రాలు చిత్రించి నిఖారైసిన కవిత్వ
విదిగో వినమని బలనంతపు సంగీతంతో మురిసిపోతున్న
మూచ్చట వినండి.

తిరువలత తారదా కసుచములఁ దాల్చు
కర్కశ శిలయు సజీవకళల దేఱు
మ్రోడు మోక చిన్నరులెత్తి మురుపుమాప
జగము నిండ స్వేచ్ఛాన యురులనింతు.

(కృష్ణచక్షురీది)

ఈ జానీతా వర్ణనకోసం దిగింది. ఇదే కవిత్వం
అని లోకానికి పెద్ద భ్రమ జనితాదోషం బిగిసింది.
అసలు వస్తువు తట్టనివాని చేతికి దట్టంగా వర్ణన పట్టు
కుంటుంది. ఈ వర్ణనతో ఏమకొండలవాడి కొండ
మెట్లు కట్టుకొచ్చి అసలు వెంకటేశ్వరుణ్ణి చూపించక
కోతుల కోతికొమ్మంచి ఆడుతున్నారు.

ఈ కోతికొమ్మంచి ఆటలు పాటలు కవిత్వ
మైతే కనకాభిషేకాలు చేసే వాళ్ళంతా భూఖండాన్ని
ఖాళీచేసుకుపోవల్సిందే. ఇదికాదంటే కస్సుమంటారు.

అవునంటే యస్సంటారు. అయితే యెంత కసరికొట్టినా
నా కవితావస్తువేదో ప్రసాదించకుండా వుండను.

ఈ తిమిర తమాలనికుంజ హేమలతలు
మతులు నెడి చందమామను మాయపెచ్చి
తొంగి తొంగి చూచట దేని దోహదమో
శ్రావ్యమైన స్వేచ్ఛగాన యురుల కెఱుక.

(మనోహరంలోది)

దీనిచెవులు మీరే పిండి అడగండి.

ఇంకా ఆకాశం బ్రద్దలయ్యే అంత సంగీతం తీస్తే
యీ కుటిల కఠిన దాస్య శృంఖలాలు తెగి పోవల్సిందే
నంటున్న విషయంలోంచి వలకపోస్తున్న గోలకూడా
వినండి.

క్రౌర్య కౌటిల్య కల్పిత కఠిన దాస్య
శృంఖలములు తమంతనే చెదరిపోవ
గగన తలము మారోగగగ గతమెత్తి
జగము నిండ స్వేచ్ఛగాన యురులనింతు

(కృష్ణపక్షంలోది)

ఇదేం కవిత్వమయ్యా అన్నమాట వీరిచెవికి
పడకపోబట్టే ఇన్నాళ్ళూ ఇదే చలామణి చేసుకో

మన్నాడు. అయితే శృంఖలాల్ని, తెగాలంటే బాగుంటుంది గాని చెదరాలంటే వేరే బాగుంటుంది? చెదరటానికి పమిటా?

ఇహ దీని మజాకాగూడా చూడండి, చంకలు కొట్టుకుంటాని గ్లాడు చూడమంటున్నది. వంకలు కనిపెట్టి కృతార్థుణ్ణి చేస్తారని.

నీలి మేనల దొరసాని మేలిముసుగు

ఇవట గలి దుమారమ్ము లెన్ని లేపి

గొప్ప కట్టడముల నెట్లు గూర్చుఁజెనెనదియె

త్రావ్యమైన స్వేచ్ఛాగాన యువల కెఱుక.

(మనోహరంలోడి)

ఇట్లా తేల్చాలిగాని, తేరగా ముద్దుమూటలుగట్టు ముత్యాలవంటి మాటల్ని ముందు పెట్టుకొని జలతరంగిణి వాయిద్యం వాయిస్తుంటే యెట్లా తేల్చుకోవటం! తేలకపోతే మాది సాహిత్యవాయిద్య మని చెప్పకోండి. అంతేకాని అసమర్థతా శూరత్వంతో ధిక్కారాలుసేయటానికి నిర్లక్ష్యంగా త్రోసివేయటానికి సాహసించకండి ఇదమిద్ధంగా యదార్థం తేల్చే బలిమి విశ్వనాథుడు

లోకాని కిస్తే మత్ ప్రథమగురునైన తద్విశ్వనాథుడే
చిన్ననాడు నా కీబలం ఉగ్రుపాలతో పోశాడు.

అసల్దాని అంతుపట్టక యేదో దిగిన సరుకు పట్టు
కొని యది యీ జాతిదనీ, అది ఆజాతిదనీ యట్లా కాని
వాటి కన్నెన్నో పేర్లు తొడిగి పీటలుమీదకు తీసు
కొచ్చి పెళ్లిళ్లు చేయటం చాలామోసం - దోషం. అంతు
పట్టవరకు అన్వేషణ తగినపనిగాని అన్యాయం తగిన
పని కాదు.

స్రో పా నం 7

(కాటూరి - పంగళ)

సాధకబాధకాలతో సాహిత్య సామ్రాట్లులేన
విచక్షణా దృష్టిగల మహా విద్వాంసులే ధర్మశుడు పెట్ట
టానికి, భాషాభిక్ష పెట్టటానికి అర్హులు.

అటునంటి ధర్మకోవిదు లేనాడు బిక్కావక్తీశ్వరే
దిక్కు-మొక్కు లేక యెందుకున్నారో కనిపెట్టేవాళ్ళు
కఱనై కనిపించనప్పుడు నిలబెట్టే మహనీయులకోసం
యెల్లా చూడటం?

ఆర్భాటాలతో పటాటోపాలతో ఏవో డిగ్రీలు తగిలించుకొని కొనాకులు మేస్తున్న నోరుగల వాళ్ళంతా షరీక్షాధికారులై, మహాసభాధ్యక్షులై తయ్యకుతా ధమితా యని వెడలి నప్పుడు ఇంకా, వెనకటి నిర్దుష్ట మైన వేదశాస్త్ర విద్వాంసుల మొహం లెవరు చూస్తారు? సగ్మనాల్కి యెవరి గడప త్రొక్కనిస్తారు?

అటువంటప్పుడు యింకా డిగ్రీలు ధరించుకొన్న వాళ్ళేనంటే చెలామణి కాకుండా వుంటుంది? అంచేత ఇటునంటి మహాశయులే వాగను శాసనమై కూర్చున్నారు. వీళ్ళు వల్లించి జల్లించేదంతా సాహిత్యమైనప్పటికీ, ఇదే కవిత్వమని గానారకాల పేర్లు పెట్టి గదమాయించి పెత్తనం చలాయిస్తున్నారు. ఆయ్యవార్లంగారి చేత భుజంగముద్ర వేయించుకొంటేగాని మోక్షానికి దారి దొరకనట్లు వీళ్ళచేత కీచకలుగాని కాటుకలుగాని పెట్టించుకుంటేనే తప్ప, మిగతా ఇకిలించుకొంటూ బయల్దేరిన పండిత ప్రకాండానికి దారికనిపించదు. ఇహ వీళ్ళ గురుదేవుల కలంలో పసగూడా చూడండి. బుద్ధుడు రాజ్యాన్ని వదిలిపెట్టి ప్రాణాలు బిగపట్టి

సంపాదించిన అహింసా తపోధనాన్ని సమస్త లోకానికి ప్రసాదించటానికైగాను ప్రబోధిస్తున్న ధోరణివంక చూడండి.

వరియింపరే! పాపసంఘాత తిమిర ప

లాయన హంత్ర మస్తేయ పథము

పాలింపరే! యపవర్గ దుర్గ కవాట

పాటనమ్మిది సత్య వాఙ్మయమము

తైకొనరే! లోక కళ్యాణ కృద్ధర్మ

సాంఘాతం బహింసా వ్రతమ్ము

అంగీకరింపరే! యలరు వింటికి దురా

సదమైన యీ బ్రహ్మచర్య దీక్ష

తాల్పరే! శాంతి దాంత నిధానములకు

మహిత సిద్ధాంజనమ్ము సమత్వ బుద్ధి

అమయజరాప మృత్యువు లంటనీని

శీల కవచమ్ము దీని గైసేసి కానరె.

(సౌందర్యచంద్రోదయ)

ఇందులో కవిత్వ మెక్కిన దాక్కుందో కంచు కాగడా పెట్టి చూచినా కనిపించటంలేదు. అసలు పాప శబ్దం దిగనీయకుండా 'చీక'న్న దింపి దీనినే పాప

మనుకొనేటట్లు కలం సవనక పోవడంవల్ల కలంలో
నిస్సత్తవ చాలా కనిపిస్తుంది. ^{౩౩}

ఇంతకూ పంతులుగార్ని కావల్సిం దేమిటంటే
సావనంఘాత తిమిరం పలాయనమంత్రం జపిస్తూ తర్లటం
కావాలి. అది అస్త్రేయఃభ్రంలో దొరుకుతుంది కనక
జిరిగి తెచ్చుకో మంటున్నారు. ఇటువంటి గాడిమిదే
మిగతా సాదాలుగూడా పడ్డై.

అయితే యిట్లా దిగిన ధోరణి కవిత్వ మెట్లా
అవుతుంది? విషయాన్ని యిన్ని మడతలు చుట్టి చుట్టి
దస్తరం కట్టినంతమాత్రాన కవిత్వంగాదు. సాహిత్య
మూతుంఁ. సావనముదాయమైన చీకట్ని మెత్తమెత్తగా
చీకరిగొట్టి అడవిబట్టించెడి పెద్దతేజస్సును చూడమంటే
పంతులుగారి తీసివేత లెళ్లి కొంత రై పోతుంది.

ఇట్లా చెప్పటం ఎక్కిరించటం గాదు. ధిక్కరిం
చటం గాదు. ముఖ్యమైన కవితావస్తువేదో దాన్ని
తీన్నగా లోకానికి రుజువుపఱచటానికే చెప్పటం. ఇంకో
మాట. ప్రజాబాహుళ్యానికి న్యంగ్యంలోనూ, ధ్వని

తోనూ, పరిచయం వుండక్కలేదు. ఎవరికీ వారికీ అంతర్వాణి బోధిస్తూ వుంటుంది. ప్రజాబాహుళ్యానికి అవసరమైనదీ ముఖ్యమైనదీ సాహిత్యమేగాని కవిత్వం గాదు. ధర్మ ప్రచారానికి సాహిత్యమే ముఖ్యంగా వుపకరించేది.

నానారకాల కూరిగాయల్ని విడిచి బోధిస్తూనే సాహిత్యమూర్తులు కవిత్వాన్ని వేచ్చి తిరగమూతగా వేసుకోవాలి. అంతా తిరగమూతతో ఘుమాయిస్తున్న కూరకోసం వాచిపోతారు గాని, విడిగా తిరగమూత బాక్కటానికి లేచిపోరు. సాహిత్యానికి కవిత్వానికి ప్రన్న అవినాభావ సంబంధ మిదే. ఈ తిరగమూత పెట్టడం పట్టుపడక పట్టికూరినారల్ని తిరిగితిరిగి బోధిస్తున్నారు. ఇంతికూ చెప్పేదేమిటంటే తిరగమూత పడ్డ శాక పాకాలే కవిత్వా లనమంటాను. తిరగమూత పడ్డ నా కూరగూడా చూడండి.

కాంచరే! యింత చీకటి కోణములనుంచి

గండాలు తప్పేదీ కాలి దారి

ఏలరే! కూడునీళ్ళెటు పుట్ట కున్నట్టి

యుచ్చు బిగినెడి నిక్కచ్చి మాట
ఆడ్దగించరె : ప్రాణమొడ్డి బతువులపై,
గటిక వాని కలుకు కత్తిదెబ్బ
కంచె పెంచరె పెద్ద మంచె పడ్డ పొలాన

లేడి గుంపులు సూకలేని పగిది
ఈ యనంత గంభీర లోకైక దివ్య
నవ్య సౌందర్య సౌఖ్య నవయుగ నవ
రత్న పద్మ సద్మ రథ సారధ్యమునకు
బట్టు కొనరయ్య : యీ భగవన్మతమ్ము.

(భగవన్మత భాష్యంలోది)

ఈ విమర్శ హెచ్చులకోసం దిగిందికాదు. కవుల
ప్రాణో తెలియకుండా నడుస్తున్న లోకానికి కవులు
కానివానిని సట్టి చూపించుచునిగ్గాను దిగింది. అదివరకు
చూడక మహాకవులని భ్రమించి, ఖర్చుపడి, కష్టపడి
మోస్తున్న పుణ్యస్థులుగూడా గ్రుడ్లుపోయి మీద పడ
తారని తెలుసు. ఇట్లా అగ్రహ పడేవారికి నే నెప్పుడూ
జడిసేది లేదు. వారి పుష్పకే పుష్పకే నే నేనాడు రొట్టలు
వేసేవాణ్ణి గాదు.

ప్రతికాసంపాదకులకీ లక్ష్యసంపన్నులకి నే నీ
అఘాయిత్యంతోనే గట్టకుండా పోతున్నాను. నాకు భగ

నదాజ్ఞే విశ్వర్వం, ఆయుర్దాయం. ఎప్పట్కైనా సరే
చెబుకున్నా నేనంటే రోతపడ్డవాళ్ళూ మంజిపడ్డవాళ్ళూ
నాకు ప్రియమైన బంధువు లొత్తారు. వాళ్ళ వివ్రతజీవిత
ధర్మమార్గం కోసమే నే నేడుస్తున్నది.

స్రో పా స ౦ 7

(రాయప్రోలు)

మీ అలవాటుచొప్పున ఎవరి కవిత్వం బాగుం
టుందో చెప్పండిని అడుగుతారేమో? అట్లా అడగటం
మా సేయండి. ఇంకా ఎవరికలం పన్నదెందని అడగండి.
బాగుంటుంది. దాంతో ఏతగాదా లేనలేదు. లేకపోతే
దీని మూలంగా చిత్తజల్లు లెక్కునై పూరు మురిగి
పోతుంది.

ప్రతివాడూ తలో దీప్తరం తెచ్చి పడేస్తాడు.
దానిలో పున్న దిక్కుమాలిన పద్దు లెన్నోన్నీ విప్ప
పోస్తాడు. ఇవన్నీ నిక్కచ్చివి కావంటే దూసిపోస్తాడు.
ఇహ వాటిలోంచి బయటపటటానికి దేవుడు
దిగిరావల్సిందే.

కవిత్యం అంటే కనిపించకుండా ఇంతగారడీ చేస్తున్నవాడి కష్టమనుకోండి. అంచేత ప్రతివాడి దస్తరం లోకీ కేరగా వచ్చిపడదు. ఇదెవరికీ తెలియకపోబట్టే బేళ్ళకు బేళ్ళు దస్తరాలు తయారై తలగడతై నె.

ఇంత తేలిక దేశంలోను లేదు. ఇంకోటి. అయినానికికాన్డానికి జలచేసి ఖరీదుకట్టడం యీ దేశంలో ఉన్నతే మణి దేశంలోను కనిపించదు. ఎక్కాలు, లెళ్ళలు, పద్దులు, పత్రాలు పద్యాలతో పొట్టలు కట్టి పడేస్తున్న వాణ్ణలా పెద్ద అందలాని కెక్కించి, కవి సార్వభౌము డసి, కవిసామ్రాట్టనీ, శ్లాఘించి పూరే గిస్తున్నదిగూడా యీ దేశమే.

ఇక్కడ అమ్మాయికి చిమ్మిరి తొక్కుతున్నారంటేనరి నానా రకాల పద్యరత్నాలూ అచ్చాఫీసు ల్లోంచి తొంగి చూస్తై. నానాటికి మన పెద్దవాళ్ళ ప్రయోజకత్వం యిట్లా పగిలిపోతున్నది. ఇందులో నొక్కడూ నోరుగలవాడు లేడు.

లేకపోయినప్పటికి తమ కంటే తెలిక చిట్టాల్ని తయారుజేస్తున్న పఠాలాల్ని వెంటబెట్టుకొని జబర్దస్తీగా

మట్టుకు పైకి కనిపిస్తున్నారు. పైగా వాళ్లలో వాళ్లకే
వొకణ్ణి చూస్తే వొకడికి భయం. అంచేత ఎక్కడైనా
తటస్థపడ్డప్పుడల్లా వొకళ్ళకొకళ్లు వంకవంక దణ్ణాలు
పెట్టుకొంటూ మూసివాయనాలు పుచ్చుకొంటుంటారు.

ఇదంతా వొకరి వెల్లి వొకరికి వెల్లి కప్పిపుచ్చు
కోవటానికి ఆడుతున్న భాగోతం. ఎవడెట్టా ఏడిస్తే
నీకేం. నీపనేదో నీవు చూచుకోక, వంక లెందుకు
చూడడ మని గొణుగుతుంటారు. అన్నారని యెందుకు
రోష పడటం? అర్హులు, అనర్హులు తెలియక నడుస్తుంటే
చినరికి అంతా యెదురే అవుతుంది.

అసలు పికళారికాకేగడం క్రిక అర్హతాద్యాదులిస్తే
శ్రావ్యంగా కాలంగడుస్తుంది. అట్లాగాకుండా చెవిదగ్గిరి
గ్రుక్క- త్రిప్పకుండా సంగీతం తీస్తున్న దోమ గోమాన్
గూడా అర్హతాద్యాదులిస్తే యికా బ్రదుకని సత్యం
చెప్పండి?

పిలిచి పీటవేసి పెళ్ళికొడుకును చేసి, పూల
హారాలు వేసి, ఫలహారాలు ముందుపెడితే క్షణంలో

సమాధానం చెప్పగల సత్తా యెంతో కనపడుతున్నదే గాని, వాక్కడి దగ్గతా నిఖార్సైన, నిర్మోహమాటమైన సరుకు కనిపించటం లేదు.

కొంతకాలం క్రిందట తలగుడ్డ సామాట్టులు తమ నూగనోము పత్రికతో ఎంతోమంది పద్యాల బతుల్ని తోలుకుపోతుంటే చూచాను. అందులో పాడి గలవి లేకపోయిగా పేడికడి వేసేవి మట్టుకున్నై. కష్టపడి పత్రికనిండా ఎరువు పోగేసుకున్నారు కాబోలు.

ఇహ గుండెగలవాఁ డెవడన్నా వుంటే కలాన్ని కాగిసరిమిదికి దింపి బలాన్ని చూపించండి. అంతేగాని వొకరి చెవులు వొకరు కొరుక్కుంటే యిరుక్కుంటారు.

పెద్దల పెద్దటికాన్ని నా నిశిత లేఖనితో గౌర
మించుకుంటేనే గాని లెఖితేలే ఘడియలు రావను
కొంటాను.

భాషారసాల తరువెక్కి చిగురుటాకులు మెక్కి,
రామాయణ స్లోకాల్ని దింపుతున్న వాల్మీకికోకిలకి

మొక్కుబడులన్నీ చెల్లించి, లేని ముదుళ్ళు వెలార్చు
తెనుగు నుడికారంతో, కదళ్ళీలపాకసిద్దులు కాసుండా
పంతులుగారు చూతళ్ళలపాక సిద్దులై బాగుండేది.
కోకిలవాటలోంచి విచ్చుకచట దిగిదు. ఇది గసవాజు
ధోరణి. ముద్దుగా నడిచింది.

మామిడిచెట్టుమీద కల మంత్ర
పరాయణుడైన కోకిల
స్వామికి మొక్కి యీ అభినవధ్వని
ధారణ కుద్యమించితో
కోమల గోస్తనీ రుచులకు కదళ్ళీ
ఫలపాక సిద్ధికి
లేములు దీర్చు మా తెనుగు లేత
ముదుళ్ళ వెలార్చు వేడుక
(రమ్యలోకంలోది)

చినరసాలరసాన్ని పాకంపట్టకుండా అరటిపండు
గుఱ్ఱ పాకం పట్టడానికి దిగారు. కోకిలింకా కదళ్ళీల
పాకాన్ని యిచ్చే డెట్లా? వీరి అభినవ ధ్వనిధారణ నిల్చే
డెట్లా? ఆద్యంతాల కెక్కడా బాంధవ్యం కలవలేదు.
ఇది కవిత్యం కాదు. దాని తరహా యిదిగో.

పడమటి గాడ్పులో స్వరము పాకము

పట్టెడి యింత పాటగా

డడసిలో యెంత కోమల కళామృత

సాగర చక్రవర్తియై

అడుగులు పెట్టి నాదో యిక నాతని

యద్గులజాడ పూడిపో

యెడి యుగమందు రాదని మతెప్పడు

లేవని దారి వేసిదళ.

(భగవన్మతభాష్యంలోది)

దీని లోకంలో మీరే తెల్పుండి. వేరుప్రతిష్టలు
ఇచ్చి అందరినీ మోసేది లోకం. వేరిచ్చి నష్టం
చంకలు కొట్టుకొని, పోరాచ్చి పడ్డప్పుడు లోకముడుకొని
వెనకటి బడాయిల్లో సమాధానమిస్తే లోకానికి సంతృప్తి
లేదు. పందానికి, పంతానికి లేవండి. కావల్సిన స్త్రీ నా
ప్రతికలోనే జాగాయిస్తా.

సో పా నం 8

(శివశంకరశాస్త్రి)

డాబుసరి వేషం వేస్తేగాని వొళ్ళు జాగ్రత్తగా
పెట్టుకొని మాట్లాడరు. ఆఖరికి ఏడుకొండల వేంకట

రమణాయగుడా వేషం లేకుండా ప్రత్యక్షంకా లేడు. పనిపాట్లతోందిర నల్లగాని, లేక కరువుకాలం కానటం మూలంగాగాని, పట్టెవర్ధనాలు, నిశ్శనుడతలు తిగిలించు కోకుండా బయటపడి తే మట్టుకు మొక్కుబళ్ళు కాదుగదా ఎక్కడా అన్ని పచ్చిమంచినీళ్లుగూడా పుట్టవు.

అందుకని ఎట్లాగో లుట్టాగు తిప్పలబడి, వొక్క వేషం బాగా వేసుకొంటే గాడు. ప్రక్కన భజనపరులు గూడా వుండాలి. లేకపోతే దేంప్రయోజనం వుండదు. అంచేతనే నోరూ వాయూ లేని దేవుడుగూడా యిన్ని వేషాలు చేసుకొని, యంతమంది భజనపరుల్ని వెంట పెట్టుకొని బ్రతుకుతున్నాడు. ఈ వేషాలు లేకపోనటం వల్లనే కాబోలు నా కాగితాల కవ్వడూ లేవటంలేదు.

ఈ బక్కచిక్కిన కాగితాలు ఏ మహారాజుగారి చేతులోంచున్నా, లేక ఏ సైన్ ఛాన్సలరు చేతిలోంచున్నా దిగుతుంటే కళ్ళకద్దకొని, చేటంత మొహం చేసుకొని చెప్పకోలేక చెప్పకోలేక బాధపడతారు. ఖర్మంజాలకి దేవుడెప్పుడన్నా నేదవాడింట్లో దిగితే. చుట్టపట్ల యీ మేడమిద్దెలవాళ్ళంతా దయ్యమని గోల

పెళితారు. నిజంగా దయ్యము మేడల్లో చిగితే దేవుడనమని గ్రుడ్లుములారు.

ఇల్లియూ తిరిగి కాని ఖర్బుగాని కలతాప్రసంగం వినిపిస్తుంటే అయిష్టాన్ని యీ కరువుకాలం మీదిపెట్టి వికారముఖాన్ని తెచ్చుకుంటున్నాను. కైగా ఇంత బ్రహ్మవిద్య తెలుసుకోవక బోతున్నా నని పిచ్చివాడికింగ కట్టేస్తున్నారు.

ఇహ ఇటువంటి నిరర్థక నిర్వాహక పటాటోప మహా భయంకర భటాచోరుల్ని శోచుచేసుకొని, అమాయక ప్రజారాజ్యాన్ని కొల్లగొట్టి ప్రతిచోటా బ్రహ్మరథాలు పట్టించుకొని, డాంబికాచార్యులైన యీ సాహిత్య పర్వతరాజులు ఇంత గుర్తునిద్ర సమాధి నిమగ్నలై, యే యిష్టదేవతా వరప్రసాద సిద్ధికోసం లేవకుండా వున్నారో కనిపెట్టి మేల్కొలపండి. అభయ మివ్వండి. పూర్వప్రతిష్ఠ తుడిచిపెట్టని పూచీక తీర్చిస్తామని చెప్పండి.

తండ్రిమాట వినక యెదురుతిరిగిన ప్రహ్లాదుణ్ణి అంత తేలిగ్గా నడలక నయానా భయానా వినిపించటా

కవితా సంస్థానము

నికి ప్రయత్నించారు. వలశగురువులైన చండామార్కులవారిచేత హితోపదేశం చెప్పించారు. కేవలం ఇష్టానుసారం అటువంటి సాధన సాయాలన్నీ చేసి చూస్తే మంచిది. ఈ మానముద్ర పనికిరాదు.

శిలాశలములసంగతి జయాపజయముల సంగతి తర్వాత. ముందే దానిని స్తానో చూపండి. అట్లా కాకుండా మేము హిరణ్యకర్షపుల కంటే మహానర ప్రసాద బలపరాక్రమ సంపన్నుల మని, నిర్లక్ష్యంగా నిరంకుశముగా సంచరిస్తే యీ ప్రహ్లాదుడు మీ మార్గాని కడ్డంకాక మానడు.

ఇంతవరకూ గంటులతరబడి గోజులతరబడి పూరూరూ పుష్పగ్రాసాలు కొట్టివచ్చిన వస్తాదులందఱికి యీ గోదాలో దిగటానికి గుండె తెందుకు జారిపోయి నవో తెలియటంలేదు.

ఇంతకూ కానల్పించి కవితావస్తువు. ఏ కలం నుంచి దిగిన పుస్తకంలో చూపిస్తానో ముందుకు రమ్మ నండి. అట్లా కాకుండా మంటి మల్లన్నమాదిరి కుంటి

కాళ్ళు కప్పిపుచ్చుకొని పైకి బుర్రమీసాలు మెలిబెట్టి
గాండ్రిస్తే బడినేది లేదు. కొయ్యకాళ్ళు తగిలించుకొని
జీవయాత్ర గడుపుకొంటున్న నంగతి బాగా తెలుసు.

నెనకటి రోజులింకా పున్నయ్యని చంకలు
కొట్టుపంటానికి వీలేదు. మమ్మల్నైనా కవులుకాదంగా
రిని చప్పరించి చాటుమాటున రొట్టలు వేయటం పనికి
రాదు. కోపం వస్తే పగవాలేదు. ఇంటికి పట్టిన బూజు
దూలిపి, కన్నాలు పూడ్చి, నున్నాలు కొట్టి, అలికి
అలంకారాలు చేయటం సందికొక్కులకీ, బల్లులకీ,
తేళ్ళకీ, జ్వాలికీ గిట్టనిమాట నిజం. అంతమాత్రాన
పండగ చేసుకోవడం తిప్పదు.

అయితే అహంకారానికి తోడు అసమర్థతా
శూరత్వంగాడా వీళ్ళ కెంత వుందో చూడండి. ఇహ
వియోగావస్థ పాతబాణీతో వినిపిస్తూ దిగుతున్న
దోషాన్ని యెట్లా తెల్సుకో లేక పోతున్నారో
గమనించాలి. ఇది పోయిన ప్రియురాలికోసం విలపించడం.

కవితా సంస్కృతము

ఎంతయు సంతసించు హృదయేశ్వరి
 పున్నమ రాత్రులందు మె
 త్కొంత విలాస సంపద లఖండితమై
 తనరారుచుంటు నా
 స్వాంతము చూచుచుండగనే స్వప్న
 విధంబుగ మారిపోయెనే
 యంతయు, భాగ్యదేవి కుపితారుణ
 దారుణ వీక్షణంబులన్.

(శివశంకరశాస్త్రిగారి హృదయేశ్వరిలోది)

ప్రియుడు చంద్రుడు. ప్రియురాలు కలువ.
 చంద్రుడు శుద్ధులై కలువ వికసిస్తుంది. చంద్రుడు కను
 పించ నప్పుడు ముసుళించుకొనిపోతుంది. ఇక్కడ తన
 హృదయేశ్వరి పున్నమరాత్రులందు అఖండవిలాస సంప
 దలతో విలసిల్లు తున్నదనగా ఏమిటంటి! తన దివ్య
 దర్శన భాగ్యంవల్ల సంకోషంతో ప్రకాశిస్తున్న దన్న
 మాట.

అయితే శాస్త్రిగారికి దయ రాకపోవటం వల్లనే
 భాగ్యదేవి కుపితారుణ దారుణ వీక్షణాల్తో అంతా
 స్వప్నంచేసి మాయమైనట్లు స్ఫురిస్తున్నది. నెన్నెల్లో

హా! గా కాలం గడిచిన చుట్టలు కోపమెందుకు తెచ్చు
కోవల్సివచ్చిందో యేమోనని అనుమానం తోస్తుంది.
శాస్త్రిగారు వెన్నెల్ని చెప్పినప్పుడు కోపాన్ని తగిలించ
కుండా వున్నట్లే అపోహపుట్టిదికాదు.

ఈ మాగ్గాన కవిత్వమే దిగితే యీ దోషం
యెక్కడా పట్టదు. కాదుగనుకనే బాధ పెట్టింది.
అయితే యెత్తుగడలోనే ఎంతయు సంతసించు హృద
యే శ్వరనటం కవితా లక్షణం కాదు. ప్రియుని దర్శన
భాగ్యం వున్నమరాత్రు లయినట్లు ఇక్కడ ఎంతయు
సంతసిం చున్నమాట గూడా అపరూపాన్ని ధరించాలి.

ఇంకా; భాగ్యదేవి కురతారుణ దారుణపీక్షణంబు
లన్న వాక్యంలో కుపితశబ్దం అనవసరం. అరుణదారుణ
పీక్షణాలే కోసాన్ని స్ఫురింపజేసేటట్లు కలం నడవాలి.
అట్లా నడవకపోతే దిగినసరుకు సాహిత్య మాతుంది.
ఇంకా అదెహ్లాదిగాలో నా కలాన్ని చూడండి.

ఎంతో; కళాప్రపుల్ల సుమ హేమలతా
రమణీలలామ యై
అంత ప్రసన్న రాత్రులలో హాయిగా

దేరిన భాగ్యరాశి : యే
పంతము జేసి నేడు తల వ్రక్కలు
చేసెడి స్వప్నరాశి యై
వింతగ మారిపోయెనా, గుభిల్లన
గూలెను నామ సాధముల్.
(మనోహరంలోది)

దీని అంతు మీరే కనుక్కోవాలి.

అసలు కవితా వస్తు వేదో పోల్చుకొనే దాకా
బుధులు సమాధానా లివ్వటం పరమధర్మం. గ్రహాల్లోచ్చి
పిల్ల నెక్కిరిస్తున్నట్లు భావించి తోసిపుచ్చటం ధర్మ
విరుద్ధం. గోపాలుడు బాలుడైనప్పటికీ, అవలీలగా
గోవర్ధనగిరినెత్తి అందరి ముప్పలూ తీర్చాడు.

“గడ్డంబు నెఱసిన గాడు పెద్ద” ఈనీతివాక్యాన్ని
చులకన చేయకండి. నాకు సమాధాన మిచ్చినంత
మాత్రాన మీ వొళ్ళోసుంచి వచ్చిపడే పరువూ ప్రతిష్ఠా
నాకేం అక్కరకు రాదు. అయినా మీవంటి ధర్మ
కోవిదులకు ఎంతో సహనం, అనుగ్రహం వుండాలి.

ఎల్లకాలం ఈ విద్యాసింహాసనం మాకే వుండా
లన్న దురాశ పనికిరాదు. పిల్లవాళ్ళకి పెత్తనం వొప్ప

చెప్పకుండా మహారథిస్త్రై యెల్లకాలం పెత్తనం
చెలాయించిన శతవృద్ధ భీష్మ ద్రోణాదు లేమైగా కౌరవ
వంశాన్ని కాపాడారేమో చెప్పండి.

స్తో పా న ౦ 9

(పంగళ సూరషు)

కవితావస్తు స్రవరసం ప్రధాన లక్ష్యంలో పెట్టు
కొని, సదుం గట్టుకొని ఈనాటి నన్యసాహిత్య నామా
టుల్ని కవిష్టూ వెలమీదికి దిగిన నా కలానికి తగిన
సమాధానం మతెన్నాల్టికేనా యివ్వవచ్చు.

అధునాతన భాషా ప్రభుత్వాధికారుల్నే నేనడి
గింటి. మిగతా సాహిత్య సైన్యాధిపతుల్ని, నానావిధ
గ్రంథనిర్మాతల్ని నేను లెఖలో పెట్టుకోనే లేదు. వాళ్ళు
బలాబలాలేవీ నా లెఖ చేయలేవు. కోపుతిన్నటం పట్టు
పట్టడం చేతికానివాళ్ళు ఎన్నికూతలు పెరుతున్నప్పటికీ
ప్రయోజనం లేను.

నాటురకాల ధోరణి మార్చుకొంటే కొన్నాటికి
నా చూపులో పడతారు. అంతేగాని దాణా బుట్టలు
పెద్దవి పెట్టుకొని కళ్ళు చెదిరేటట్లుగా తొమ్ములు

కవితా సంస్థానము

మోపురాలు పెంచుకొని యీ కోటప్పకొండ ప్రభ
లాగటం రాదు. సాహసం ఉండాలి. ఉదాయం తట్టాలి.
అప్పుడు పండు కొట్టి భగేలునుని అంకె తెయాలి.

ఇహ ప్రాచీనప్రబంధ పురాణ సామ్రాట్టల్ని
కదలిస్తాను. పీళ్ళ సత్తాగూడ చూపిస్తేగాని, కవిత్వం
మొంత అలివిగాని కిష్టసాఫ్యమే దో తెలియదు. శేరిగా
వున్న పుస్తకాల్లో నటించి అనేకరకాల చులారాల్లోకి
దింపుకుని మోసుకొని యీ పాత్రలబద్ధులంతా చెవులు
దిబ్బిళ్ళు కట్టిస్తున్నారు.

పీళ్ళంతా పురాతన నాహిత్య కుటీరాల చూర్లు
పట్టుకొని వారసత్వాలకోసం వేల్చాడుతున్నారు. పీళ్ల
చూపుపట్ల మొనగాడి సామగ్గిదీలుగూడా చూడండి.

ఇది కిల్పనా ప్రబంధ కల్పతరువైన సూరన్న
కళాపుష్పాగ్రయ భావకుసునూరి. ఇతని ప్రతిభా
ప్రభావాలు ఎట్లా తేలికయ్యా చూడండి. అభిమా
నించ వద్దనను. శివశ్యామిదేవని అపోహ పడవద్దంటాను.

కమిఁ దూదీగెలఁ దూగుటయ్యెలల బంతా
లాడుచుకా దూగునా

కొమరుంట్రాయపు గబ్బి గుబ్బెతల యంఘ్రువ్

సక్కగఁ జాగి మిం

టిమొగంబై చనుదెంచు తీవిగనుగొంటే.

దివ్యమౌనీంద్ర! నా

కమ్యగీనేతలమీద కయ్యమునకుఁ

గాల్చుచులా గొప్పెడిక!

(కళాపూర్ణోదయంలోది)

కలభాషిణి తన చెలికత్తెలతో సంతాలాడుతూ
పూల తిగెల తూగుటుయ్యల లూగుతుంటే, నాక
లోక సౌందర్య వంతురాండ్రపైఁ కయ్యానికి కాల్చుచు
నట్లుగా వురిదిని నారద శిష్యుడైన మణికంధరుడికి
తోచినట్లు పింగళసూరిన్న కలం చెప్పింది. ఇతని లేఖనికి
అట్లు పంచనివారూ లేరు. బుర్ర త్రిప్పనివారూ లేరు.

ఇక్కడ ఉయ్యాల పూపుల్ని వృధాగా పోకుండా
కయ్యానికి కాల్చుచేటందుకు వాడుకున్నాడు. అయితే
కయ్యానికి కాల్చుచేవాళ్లు రెండుకాళ్లు చాచరు.
ఉయ్యాల పూపుతో రెండుకాళ్లు చాచబడుతున్నైఁ.
ఎప్పుడైతే రెండుకాళ్లు పైకి లేచినవో అప్పుడు తల్ల

అధోముఖాన్ని పెడుతుందిఁ అసహ్యన్ని అక్షేలాన్నీ
అందిస్తుంది.

అంచేత పూవులో లేచిన కాళ్ళని, పూవుని
యిక్క తీసుకోకూడదు. అసలు స్వభావ సౌందర్య
కరణాలు కవితానికే ప్రాణాలు. యీ సంగతి గుర్తించని
యీ పింగళి సూరన్న కలంలోంచి వట్టి చావస్త పన్నన
తప్ప కవిత్య మెక్కడా దిగ లేదు. ఉయ్యాల పూవున్ని
నా కవితా చాతుర్యంతో చూపుతున్నా చూడండి.

తులదూగక దిగుచున్న నందనకళా
దోర్వీర్య సౌందర్య వ
స్తులతాతన్వల నొక్కయూపున వని
దూసిగల జేసి, వి
స్తుల గర్వాతికయమ్మతో మధుర తంతుల్
మీటి యీ గండు కో
యిల మా స్వర్గపు ప్రాణితోడినది గాడే
తూగుటయ్యాలి॥

(మనోహరంలోది)

ఇట్లా కలం నడిస్తే కవిత్యం కనిపిస్తుంది. ఇది

సహజ సౌందర్యోపాసకుని సామ్యుగాని, బీరువాలు
జేగచి బిరుదులు వెట్టుకొన్నవారిది కాదు. ఈ సంగతి
.లలియనుండా నీచో చూడ స్తథోరణి కూరికూరి కావడి
పెట్టె గ్రంథాలు మోసుకొస్తున్న వాళ్ళిని కవులంటే
కప్పించుకుండా వుంటానా?

సో పా నం 10

(బమ్మెరి పోతన)

కవితా సంస్థానం గాది. సాహిత్య సంస్థానం
మీది. కవితారాజ్యం గా యేలుబడిలో నడవాలి. నేనీ
కవితారాజ్య పట్టాభిషిక్తుణ్ణి కాకమునుపు, నా కవితా
రాజ్యాన్ని సాహిత్యసామ్రాట్టు అంతా ముట్టడించి, నా
నావిధాలా చికాకు బజచి, చిక్కిరిబిక్కిరిచేసి అయో
మయానసలోకి దించి, యామరాక్షసిని నలుమూలలా
తాండవింపజేస్తూ, కదిలకుండా మెదలకుండా గ్రుమ్మటిమి
గాండ్రురంటే నేనెట్లా చూచి సహించేది? అంచేత తీవ్ర
రూపం ధరించాల్సి వచ్చింది.

నేను సాహిత్యసామ్రాట్టునని చెప్పించుకోవడం
చెప్పకోవడం, యెట్లా ధర్మంకాదో, అట్లాగే మీరు

సున్నం గానుగోడే వాళ్ళని, తాలు అప్ప
కప్పులు కొట్టే వాళ్ళని, సున్నాన్ని, తాళ్ళని పెద్ద
పెద్ద బొక్కిసాలలో పెసి మోసుకొచ్చేవాళ్ళని, సుతా
రంగా తాపిషని చేసేవాళ్ళని కలిసి, యింజనీర్స్ లు
యెంత నవ్వొస్తుందో, యీ కనిపిస్తున్న నానారకాల
సాహిత్య సంపన్నుల్ని కవిబ్రహ్మ లంటేను, కవి సార్వ
భౌములంటేనూ, నా కంత నవ్వొస్తున్నది.

ఇది గ్రహించకుండా అగ్రహిస్తే మట్టుకు మీ
లోంచి లోకానికి ఎంత ఐశ్వర్యం, యెటువంటి ధర్మ
భిక్షా దిగుతుంటోకనిపెట్టే జగస్సాక్షి సిద్ధంగావున్నాడు.

ఇహ ఎత్తుపడ్డవాటికి ఏటేటా దానకళా ప్రవీ
ణులు ఖర్చుపడి, కష్టపడి, చిట్టూ, తవుడూ ఎంత కలిపి
పెట్టుతున్నప్పటికీ పురుషేడేస్తున్నాగాని, కవితా
క్షీరాన్ని ప్రసాదించటం లేదు. ప్రసాదిస్తే మట్టుకు
నోబెల్ ప్రైజ్ ఇప్పిస్తా. ముందుకొచ్చి కవ్వించండి.

ఇటువంటి వాళ్ళంతా ప్రోగై, భక్తిలో మునిగిన
పరమ భాగవతోత్తముణ్ణి గూడా తమకు తోడుగా
వుండటానికి కవికింద కట్టేసుకొన్నారు. నిజంగా నేను

అందుకొక నుగోళం వాళ్ళని, తాలు జవా
కొన్ని కొన్ని వాళ్ళని, సున్నాన్ని, తాళ్ళని పెద్ద
వాళ్ళని, కొన్ని వాళ్ళని, మనుకొచ్చేవాళ్ళని, సుతా
కొన్ని వాళ్ళని, కొన్ని వాళ్ళని, కలిసి, యంజనం
యొక్క వ్యక్తి యొక్క కనిపిస్తున్న నానారకాల
వామానంబుల కిట్టబహు లంటను, కవి సార్వ
భౌమంబు, నానారక వ్యస్థను.

ఇది గ్రహించుకొంటే అగ్రహిస్తే మట్టుకు మీ
గోరించి లోకాన ఎంత విశ్వరూపం, యెంతవంటి భర్త
భీతి గ్రహించుకోకపోయినా జగత్సాక్షి సిద్ధంగావున్నాడు

సహ ఎన్నో వాటిక ఏలిన దానకళా ప్రవి
ణులు ఉన్నాడే, కట్టడే, చిట్టూ, తవుడు. ఎంత కలిపి
పెనుకొన్నాడో పునుకొన్నాడో గాని, కవితా
కొన్ని ప్రసాదించులం తేడు ప్రసాదిస్తే మట్టుకు
కోరికలైతే ఇప్పుడా ముందుగాచ్చి కవింఛంకి

ఇటువంటి వాళ్ళంతా ప్రోగ్, భక్తిలో మునిగిన
పరమ భాగవతోత్తమాణ్ణి గూడా తమకు తోడుగా
పుండరీక కవికంఠ కట్టసుకొన్నారు నిజంగా చేను

కవినే కాబోలు ననుకొని, యీ భక్తజిహ్వామణిగూడా
వాల్ పోవలె వేశాడు.

పైగా తనకు తల్లిగా పున్న సరస్వతిని యెన్నెన్ని
పేర్లు పెట్టి, యెట్లా వోదారుస్తున్నాడో చూడండి.
కవిత్యానికి యిటువంటి దోషమాపాదించదు. ఆపాదిస్తే
కవిత్వంకాదు. కీచకులవంటి వాళ్ళకీ అమ్మనంటున్నాడు.
పైకి కనిపించని మారీచులవంటి వాళ్ళకి అమ్మటం సమ్మ
తమేనన్నమాట.

కాటుక కంటినీటు చనుగట్టువయిం

బడ నేల యేడ్చెదో

కైటభదైత్య మర్దనుని గాదిలి

కోడల ! యో మదంబ ! యో

హాటకగర్భరాణి ! నిను

నాకటికిం గొనిపోయి యల్ల క

ర్ణాట కిరాట కీచకుల కమ్మ

త్రిశుద్ధిగ నమ్మ భారతీ!—

(భాగవతంలోది)

ఓ మదంబ ! ఓ హాటకగర్భరాణి ! ఓ కైటభ
దైత్యమర్దనుని గాదిలికోడల ! కాటుక పెట్టుకొన్న

కన్నీళ్ళు రెండుచళ్ళమీద పడేటట్టుగా ఎందుకేడుస్తావే?
నా పొట్టకోసం నిన్ను దుష్టుల కంటగట్టను. త్రికరణ
శుద్ధిగా నమ్మమని బతిమాలుతున్నాను. ఏ కారణంచేత
త్రికరణశుద్ధిగా లేక తనతల్లి కనపడ్డదో ఆలోచించండి.

ఇక్కడ కాటుక కంటిసీళ్ళని కారుమేఘాలగా
తీసుకొని, స్తనాల్ని పర్వతాలలాగా చూచుకొని
వ్యంగ్యంగా కలం నడిచినప్పటికీ మెచ్చదగ్గదికాదు.
ఎందుకంటే! సరస్వతిని మాతృ దేవతగా సంబోధించి,
తల్లి చళ్ళని వర్ణించడం ఏం ధర్మం? ఇట్లా అంటున్నది
యీ భాగవతోత్తముని దూఱటంగాదు. ఇతణ్ణి పట్టుకొని
కవిత్య మిదిగో చూడమంటున్న మిగతా యీ పద్యాల
బతుల్ని మందలించడం, దారిచూపించడం తప్ప మజేం
గాదు. నా కలంనుంచి యీ భాషాప్రపంచంలో నాల్గు
సంఘాలుగా విభజింపబడ్డవారిలో యీపోతనామాత్యుడు
మూడవ తరగతి వాడు. అనగా రసరాజన్నమాట.
కష్టాలలోవున్న తల్లిని నాకలం యెట్లా వోదారుస్తున్నదో
చూడండి.

దేనికి తల్లి : నీ కడుపుతీపి గుఱించి

మఱింతగోల : నీ

కూనలు గండులై ముదముఁ

గూర్చెడి చక్కని పైడికొండలై

మానదధమ్ము నిల్చుకొని, మాతృ

ఋణమ్మును దీర్చికున్నచో

ఈ నడియేట దూకుము : మహితం

మంతయు మునిపోవగాక॥ —

(భగవద్గీత భాష్యం లోనిది)

ఇట్లా వోదార్చాలి. కివిత్య మిట్లా కనబర్చాలి. చివరికి వీడు భక్తులన్న భయంగూడా లేక, ఇట్లా లేచాడేమని అంతా అసహ్యించుకొని, జిల్లాయిలు పెట్టుకొని, నా చూపు తగిలినా మైలపడతామని భయం పెట్టుకొని, తొలిగి తొలిగి పోతారని బాగా తెలుసు.

బోదకాలు పుస్తకాలు వాళ్ళు నా పరు గందుకోలేరు.

మన దేశ భాషాసౌందర్య కిరణాల్ని

నానాదేశ భాషలలో తిరగబోస్తే

ఎంతనిగ్గు ఉందో తేలుతుంది.

సో హంసం 11

(శ్రీవాడుడు)

ఇంతటి పితృవిశ్వజగవాణికి పరవశత్వం పుట్టించు
గిల కవిపుంగవుడై యీ హేమగు గడ్డమీది చూపిస్తే
మెప్పుడు కవి కిద్దరుంటా. మన పురాతన పురాణ
కాలం నుండి వెళ్ళిపోని చూచినా, అంత జగద్విఖ్యాత
కవితా కవిగారు కనిపించటంలేదు. మనం మన పెద్ద
వాళ్ళు మనర దేశాలకు గిరాట్టువేసి దివ్య కవితా
కురామాట్టు అగుంచుకొన్నప్పుడు చంకలు కొట్టు
కోనాలి విశ్వస్వామీగారు కానివాణ్ణి సార్వభౌము
హారాదు ఇది తెలియకుండా భుజాలిచ్చి బజార్లలో
పూరేగిస్తేమట్టుకు వేరిగాడికి ప్రతాపరుద్రుడి వేషం
వేసినట్లంది

ఇంకో పల్లుల్ని, బల్లుల్ని బెదిరగొడుతున్న
వాణ్ణి, సింహశార్దుల సంహార సాహస సార్వభౌము
డనటం మన తెనుగువాళ్ళకి బాగా పట్టుబడ్డది.

ఎవడిమాట సర్వసర్వంసహస్థలి కెక్కి వుజ్జూత
లూపుతుందో, వాణ్ణి కవిసార్వభౌము డనటం ధర్మం.

ఎవడి మాట ఏమి వారాసులు దానిపోవడానికి,
తటపటాయస్తుందో వాణ్ణి కవిసార్వభౌముఁ డనటం
మన ఖర్మం.

విచక్షణా వృష్టి, విమర్శగాఢ్యుష్టి లేని దాని
యిన్ని సంచులు మూతులుకోసి ఖర్చు పెడుతున్న
మందలో కవిసార్వభౌముడు కనిపించడు.

కవిత్యం ఏదో, నాహిత్యం ఏదో కనిపెట్టగల
రసికడన చక్రవర్తికి, అనలైన సిన్దలైన కవిసార్వభౌముడు
గోచరిస్తాడు. వెంట దేదిరిగొట్టు పెరాలాన్ని పెట్టుకోసి,
భజన చేయించుకొంటున్న స్తోత్రభాండాగార సుత్రా
మండలికి చాదస్త, సార్వభౌముడు ప్రత్యక్షుడూ తాడు.

ఎన్నెన్నో స్తోత్రపాఠాలు కురిపించి బిహుచేసిన
యంత్రంతో రాండోలు పొట్టల్ని యీ భద్రాజు పెరా
లాలు కాల ప్రవాహాని కెదురు లాక్కుపోతున్నా. ఇహ
ఈ రాధాసేవలు మోడ్తుకు చేర్చడ మెట్లావున్నా,
మధ్యలో అడ్డం తిగక్కుండా వుంటే అంటే చాలు.
వెనకటికి అమాయకులంతా దేన్నో నమ్ముకొని ఏటా

బడ్డారట. రాగాంగా మనవాళ్ళ తరహాలన్నీ అట్లా కనిపిస్తున్నై.

ఇహ యీనాడు కవిసార్వభౌముణ్ణి కనిపెట్టగల దాతెలూ లేరు. శ్రోతలూ లేరు. ఎంత బాగా గ్యాస్ కొడితే అంత భగ్గుమని వెలిగే పెట్రుమాక్కులెటువంటి వాళ్లు నిలబెట్టిన కవిసార్వభౌముడి సత్తాచూడండి. వీని ఉత్తమమైన శృంగార నైషధ కావ్యం ఎంత శాన్యమైన పాకాన బడ్డో చూడండి. ఇతడు శ్రీనాథుడు ఇంత సనంతమైన పేరుకలవాడు సార్వభౌముడై యెల్లా పరాధీనుడై శ్రీహర్షుడు రచించిన సంస్కృత శృంగార నైషధాన్ని తెనిగించాడోగాని, నాండితీపుష్టి భాషకి బాగా పట్టించాడు. వాపు బలమని భావించుకొంటున్న వెట్టివాళ్ళ ముఠాలోబడి భాషకి చాపు తెచ్చిపెట్టాడేగాని, ప్రపంచ ప్రాణమైన స్వభావ సౌందర్యాన్ని గుర్తించి కలాన్ని సడిపించలేక పోయినాడు. సడిపించగలవాడికి యీ చాదస్త ధోరణ దిగదు. ద్యుతానికి వచ్చినవాడు, తన తాత ముత్తాతల స్థితిగతులెత్తుకోడు. గోజువారీగా తాను తినే తిండిని

కవితా సంస్థానము

చెప్పకోడు. ఎక్కడెక్కడ తిరిగి చేసేదీ విప్ప చెప్పి.
పాడు వాగుడు పారపోయడు ఇన్ని అవలక్షణ ల్ని
దులుపుతున్న పద్యాన్ని చూడండి తెలుస్తుంది.

నలినసంభవు వాహనము వారువెంటలు

కులము నాములు మాకు కువలయాక్షి .

చదలేటి బంగారు జలరుహంబుల తూడ్లు

భోజనంబులు మాకు పువ్వుబోడి .

సత్యలోకముదాక సకల లోకంబులు

నాటపట్టుచు మాకు నట్టివసన .

మధురాక్షరములైన మా మాటలు పినంగ

నస్పృతాంధసులు యోగ్యులనువహంగి .

భారతీదేవి ముంజేతి పలుకు చిలుక

సమదగజయాన : సబ్రహ్మచారి మాకు

వేదశాస్త్ర పురాణాది విద్యలెల్ల

తరుణి : నీయాన మంటాపధంబు మాకు॥

(శృంగార నైషధంబోడి)

ఆదినుంచి, కువలయాక్షినీ, పువ్వుబోడనీ, అబ్బ
వదనయనీ, సంబోధించు కొస్తున్నప్పుడు, మళ్ళీ అణువ
మాంగి యని నర్తించడం అననసరం. అసలు మూలము
శున్నప్పుడు మాటమాటకీ ఇన్ని పర్యాయ పదాల్తో

సంబోధించుచు చాదిస్తమానుంది. అదీగాక తియ్య
తియ్యని మాటలు వింటానికి చెబుకురసం త్రాగి
రాచక్కిరి పోను. అందు పో ఏకాంత ప్రదేశానికి తీసికొని
పోయి సలచ్చనివి లభి గుణాలు గొప్పతనాలు చెప్పాలి
గానీ ము చా. ఏమైన నాగుడుతో గలభా చేయ
గూడదు. క్రిమిపరుషంగాని పలుకుబడితో తమ గొప్ప
తనాలమీద తమ ప్రభుని ప్రతిభాప్రభావాన్ని కేల్పాలి.
చూసి మజాకా గా కలం చూపిస్తున్నది చూడండి.

అవలీలగా మూడు భవనాలు దించెడి

మొనగాడు మేమన్న మొక్కువాడు

పౌరుషంబుగఁ జక్రదారియై యేలెడి

కలవాడు మేమన్న తొలఁగువాడు

భీకరంబుగ సర్వలోకాలుఁ దుడిచెడి

ముక్కుంటి మేమన్న నక్కువాడు

సుకుమారముగఁ జిన్ని చికిలి నవ్వాలికించు

పదురాజు మేమన్న మాదిలాడు

కసుకః మేమింక నెవ్వని కార్య శౌర్య

వీర్య సౌందర్య సద్గుణ ధుర్యులమయి

వచ్చినారమో కనిపించి ముచ్చటించి

నీదు తండ్రిని మెప్పించి పోదు మదిల॥

(మనోహరంబోది)

ఇంతకూ నే ననేదేమిటంటే! జాగ్రత్తగా
వినాలి.

మన వాళ్ళంతా ఎక్కా లొప్పచెప్పడంలో
దక్షులేగాని లెక్క మట్టుకు చేయలేక పోతున్నారు. ఈ
లెక్క చేయగలవాడి చేతిలోనే కవిత్యం కులుకుతుంది.

ఎక్కడో వొక్కవంక తీసి విమర్శిస్తేగాదని
కవ్వస్తారేమో! భాండానికి వొక్క బెజ్జ మెక్కడపడినా
చిల్లిదే అవుతుంది. పేరులో పూస వొక్కటి జారిస్తే
మిగతావిగూడా దానిమాదిరిగానే తియ్యారు.

ఇట్లా విమర్శిస్తున్నది పోట్లాటగ్గాదు. మన పెద్ద
వాళ్ళంతా సాహిత్యాన్ని కవిత్యంగా భ్రమించి పెడ
దారి బట్టారని చెబుతున్నా. ఇంతి మూత్రానికి పెద్ద
వాళ్ళని పూజిస్తున్నానని కారాలు మిరియూలు నూర
వద్దు. మన పెద్దవాళ్ళంతా, ధర్మభిక్షకోసం భాషా
భిక్షకోసం కలాన్ని అరగదీశారు. ఈ రండు ధర్మాల్నే
పాలించడం ప్రధానమనుకొని పాపం కవిత్యానికి వాచి
పోయారు. ఇది తెలియనివాళ్ళు సాహిత్యంలోబడి
పాచిపోయారు.

సో హా న ౧ 12

(కవిబ్రహ్మ తిక్కన)

ఎనడిలో ఎక్కువ ఉక్కు రోపం, అధికారం
కినుడుగట్టుకపోయిందీ వాడి మొహం, వాడి అహం
చెప్పిన చెబుతుంది. వీనిలో అధికార మోహం
కలుపులుకట్టి మధుర మంజుల వాగ్విలాసాలు, మాయా
పూహలు సన్నుతమై. మధ్యమధ్య ఈ మారీచుడు
అనేక అనామక ప్రేత మొహాల్ని కడలించి, ప్రకటించి
పట్టాభిషేకాలూ, కనకాభిషేకాలూ జరిపించి మిగతా
అయోమయ, దౌర్భాగ్య జాతక పాతక పట్టాభి
రామార్థిక కర్మ కట్టించి, భ్రమలు పుట్టించి పరిగెత్తు
తుంటాడు.

ఇటువంటివాళ్ళు అడుతున్న కపట నాటకాల్ని
ఇట్లా బ్రేకపెట్టుతున్న సిరంకులి విమర్శకాగ్రేసర చక్ర
నిర్మిసి ఏ పరిష్కర్తాభా సమావేశాలకీ పిలవరు. పిలవక
పోయి నన్నట్టిగూడా ఎదుగల్లే నాడు దూకాడా,
అనా పక్కడింకా యీ కుటిల గుణగణాలంకార దైత్య
వల్లభుల మొహాలు కమిలి కుమిలిపోతై.

ఎందుకింత స్వర్గా, మర్గా పెట్టి వచ్చు పుష్ప
పడేట్టు చచ్చుకొని బాడితలు పెట్టి చచ్చుకొని బాధ
పడుతున్నారో పలిచి కనుక్కొనే రయ్యారస హృదయ
లింకా పుట్టలేదనుకుంటా.

అసలు గాథోరణి ఇని ఫంటు క్లాసుకు, ఎలి ఫంటు
క్లాసుకు అర్థంకాదు. ఎవడు ప్లాగానిక యోవ్వన పుట్టి
తెచ్చుకొంటాడో వాడు, జ్ఞాన సౌందర్య పేజస్సుకో
నా ధోరణి తెలుసుకుంటాడు. బోసి నోటివాడు,
చెరుకు గడల్పి తిడతాడు. బోడి పిలవాడు దువ్వెన్నల్ని
తగలపెడతాడు. అంచేత ఇటువంటి జాతివాళ్ళ మాట
పెడచెవి పెట్టినప్పుడే నా మాట వినబడుతుంటుంది. అంతే
గాని, పళ్ళూడిపోయిన వాళ్ళ మధ్యా బట్టతలవాళ్ళ
మధ్యా ఎంతెంత (Loud Speakers) లౌడ్ స్పీకర్స్ ని
పెట్టి నాచేత వాగించినప్పటికీ వినబడదు. పశువులు
గాని, పక్షులుగాని, తమ గుంపులోకి కొత్త దాన్ని
రాసేయవు. వస్తే నిల్వసేయవు. వాళ్ళనీ - నన్నూ చూచి
నప్పుడు యీ గమ్మత్తు కనపడుతుంది. పూర్వ
ప్రపంచానికి పహరాకాస్తున ఉప్పుడుపిండి పఠాలాకీ,
తొట్టి స్నానాల ముతాలకీ నా మాట గిట్టదు.

ఇంకోమాట. పూర్వసువాసినులలో రెండు రకాలుగా చీలి కనిపిస్తున్నట్లు. ఒకే భాషా ప్రపంచంలో పుట్టిన ఈ సాహిత్య పరిషత్సభా సభ్యులలో రెండు రకాలుగా చీలి కనిపిస్తున్నారు. సాహిత్య పరిషత్సభ వాకొకరు-నన్య సాహిత్య పరిషత్సభవాకొకరు. ఒకరికి ముడుతెక్కువ - పొడలు తెక్కువ. ఇంకొకరికి మడులు తెక్కువ - పొడతెక్కువ, వీళ్ళంతా ఒక్కొక్క తరణాలలో ప్రోగ్రెస్ పూర్వ భాషా దేవాలయాల చూట్టూ ప్రెసక్షిణాలుచేసి ప్రాణాచారాలు పడుతుంటారు. ఎప్పుడైనా - నావంటివాడు మీద విరచుకొని పడేటప్పుడు వీళ్ళిద్దరూ చెట్టపెట్టలు పెట్టుకొని గ్రుడ్లురుముతారు. సృతి కలుపుకుంటారు. ఎన్నెన్నిచోట్ల వీళ్ళు బోల్తాలు కొట్టాగో చూపిస్తుంటే, ఎప్పెబేబే అవి బోల్తాలుకావు సర్కిస్ ఫిస్సినీ యీ ఇద్దరూ ఏకగ్రీవముగా రోకంటి పాట పాడుతున్నారు. అట్లా కూడపలుక్కుంటుగాని యీ కష్టకాలంలోంచి గిట్టునపడరు.

అయితే, వీళ్ళ గోళానికి కవి బ్రహ్మగార్హైవ తిక్కన సోమయాజిగారు గుండా యీ గందరగోళంలో

పడ్డారు. వారుమట్టుకు కవితా సస్సువును గుర్తించారు గాని చిత్రించలేకపోయినారు. మామూలు విషయాలన్ని గూడా వ్యర్థపది భూయిష్టమయిన సమాసాలలో పొగించి వృత్తాలతో నడిపించడం సాగించారు. వ్యాస మహా భారత భారాన్ని చాలామోశారు. అసలు ఒకరి బరువు మోసేవాడి మొహంలో ఒకరి సొమ్ము ధరించేవాడి మొహంలో సంపూర్ణ వికాసం వుండదు. అయితే ఉత్తమ క్షాత ధర్మాని పాలిస్తున్న ఫల్గునుడిం ప్రతాపాన్ని, పరాక్రమాన్ని వర్ణిస్తూ చాలా నీరసం చేసారు. అరణ్యవాసం వచ్చి పడ్డనాడు, అర్జునాడు అశ్వలలో దబ్బులిన్న పులిగా తిరిగాడు. గాన హాడలి పోయి అలోలక్షణా అంటూ ఎప్పుడూ నీడవలేదు.

శా॥ సింగం బాకటితో గుహంతరమువల

చేద్దాటుమైనుండి. మా

తంగమ్మూర్జిత యూధ దర్శన ఏ

ముద్య త్రోధమై వచ్చు నో

జం గాంతా నివాసభిన్నమతి

వస్మతేనపై వీడె ఏ

చైం గుంతి సుత మధ్యముండు సమర

స్థేమాభిరామాకృతి॥—

(భారతంలోనిది)

ఇక్కడ తిక్క వ్యంగ్యము బోల్తాకొట్టారు. “కాంతార
సివాన భిక్షు మణిస్సెక్కి ప్పెనెన్నై” దాకాడన్నారు. అయితే
అఖికి ఆకలైన స్త్రీకూనకూడా ఏమీలా పడివుండదు.
హేమన గోతుంది. అటువంటప్పుడు మృగరాజైన సింహం
ఆకలితో చేడ్చుటతో అన్నీ పుడిగి గుహలోబడి
ఎట్లావుంటుంది ?

దేనికన్నా భయపడి ఎటువోలేక పడివుండేమో
నని తోస్తుంది. అట్లావున్న దానికి ఏనుగుల గుంపు
ఎట్లా కనిపించి ఎగిరిపడుతుంది? ఉపమానం ఉదాహరణ
సరియైన తూకంలోనూ పాకంలోనూ పడలేదు.
కనుకనే కవితా సస్సువు కాస్తగూడా కనిపించకుండా
పోయింది. ఇక్కడ కవితాలేఖనీ చాతుర్యం చూపించ
వల్సిన ఘట్టం అయోమయంలో పడి మట్టమయి
పోయింది.

ఇహ దాని పోకు నా కలం చూపేస్తున్నది.
చూడండి. మొహాలు చిట్టించు కుంటుంటే బాగా కన
పడదు. జాగా తెలియదు.

మ॥ మది వేడించు మహావ్రతాపమున

బ్రహ్మాండంబు ముడిచి, దు

ర్మద దాదాధర గర్వ విస్ఫురణ

శౌర్యస్ఫూర్తి గర్జించి, యీ

వదరంగంబున నైన్యరాజి వణకించె

వచ్చె, సామ్రాజ్య ది

వ్య దాశ్వానమువోయి, కాలపురు

మందై వీడు నేదేమిటో :

(మనోహరం లోనిది)

అయితే ఇట్లా పెద్దవాళ్ళను పట్టుకొని తప్పులు పట్టటం, భావ్యంగాదని నాకు నీతులు చెబుతున్నారు. అట్లయితే వీళ్ళేమో పెద్దవాళ్ళు వ్రాసిన భారతాన్ని రామాయణాన్ని ప్రజల చేతుల్లోంచి లాగేసి వాళ్ళచేత తయారుగాబడిన భారతాన్ని రామాయణాన్ని బలవంతంగా తెచ్చి పడేయటం ధర్మమేనన్నమాట. నేనేమో పెద్దవాళ్ళ దోషాన్ని దులపటం కనబడుతున్నదిగాని అసలు వాళ్ళేమో పెద్దవాళ్ళని ఎంత చిన్న చూపు చూస్తున్నారో ప్రజకు తెలియటంలేదు. పూర్వకాల భారత, భాగవత రామాయణాలు కమ్మని

క్షణిలోచనంతు మధ్య మల్భీ వాళినే పిళ్ళూ వ్రాయటంలో
పున్న గెచ్చాంపె మిటో నాకు తెలిసినట్లు ప్రజకు ఇంకా
అలియ లేదు. పోనీ వాళ్ళంతకంటే గొప్పగా పేర్పించి
చేర్చించి ఏముంది చెప్పండి? చాటు మాటున
చాంగడంలోకంటే ముందుకొచ్చి కవ్వించడంలో అతి
మనోహరమైన ధర్మముంది. ధైర్య నాహసములుంటే
ముందు కాగితంమీద కలంపెట్టి తరువాత బరిమీద
కొచ్చి కూత పెట్టండి. సత్తా తెలుస్తుంది. నా విశ్వజన
సహోదరులంతా సమన్వయ జ్ఞాన సౌందర్య పుష్టితో
విచక్షణాదృష్టి తెచ్చుకొని నన్ను కనిపెట్టండి.

సో పా స ౧ 13

(చింద్రనాథ టాగూరు)

సుకుమాన సాహిత్యానికి వాడిపట్టింది లోకం.
ఇది రమేంద్రుడు కనిపెట్టి మనోహర భాషావనాల్లో
చక్కచక్కని లలిత పదాలేరి పట్టకత్తుకొన్నాడు
కేకపెట్టాడు. నలువైపుల నాణెగాళ్ళూ పట్టదించి
చూచారు. మేలినరుకు తిళుకులూ, మెలుగులూ కళ్ళు
కుట్టించినై. ఇహ వెళ్ళిలోకం ఎగబడి కేమూతుంది.

పూర్వకాల వేదశాస్త్ర పురాణధోరణి, తన సుందర సుకుమార సాహిత్య సౌందర్యవీధుల్లో కులికించి బాగా చెలామణిచేసుకొన్నాడు రవీంద్రుడు. అంతే పరాధీనుడై సహజ సౌందర్య ప్రకృతికానుపులన్నింటికీ ఉలిపిరి కాగితాలు చుట్టి, చక్కని న్యూ టైపుతో మార్కెట్టుకి తీసుకొచ్చాడన్నమాట. దీనికి మార్కెట్టుతా విఘటనబడింది. అంతేతప్ప అద్వితీయంగా, అపూర్వంగా ఏ పుస్తకంలో కవితా వస్తువును జూపించి విస్లవాన్ని లేపి, వినూత్న జగత్తును రవీంద్రుడు సృష్టించాడో చెప్పండి? అసమాన సమన్వయ జ్ఞాన సౌందర్య దృష్టితో స్రవకావాలి కవి.

అంతే రవీంద్రుడికి నోబెల్ ప్రైజు ప్రపంచం ఎందుకిప్పించిందని బోకరిస్తారేమో? లోకానికి వేదాంత పిచ్చు బాగాపట్టింది. ఇది రవీంద్రుడు బాగా తెల్సుకొని, సమస్త వేదాంతాల ఉచ్చిష్టాన్ని పండి గీతాంజలిలో పోశాడు. ఈ గీతాంజలిలో వెళ్లి వేదాంతాల రుచులన్నీ ఉండబట్టి నోబెల్ ప్రైజు వచ్చింది.

మన మహారాజశ్రీ చెప్పినట్లు సమస్త మానవ లోకానికి బ్రతికుండగా మహారాజరికం, మహారాజు

జీవనం సమానంగా కావాలిగాని పెట్టివేదాంతుల మెట్ట వేదాంతాలు బ్రహ్మశ్రీలు అల్లిగేదు. ఈ పెట్టివేదాంతుల గీతాంజలి ధోరణి, సాటి మానవులమీద సవారీతీస్తున్న ధనికనర్గానికి సౌఖ్యమార్గం చూపిస్తుంది. అటువంటి ధనికవర్గమంతా మెచ్చుకొని రవీంద్రుడుకి నోబెల్ ప్రైజు ఇప్పించింది. అయితే రవీంద్రుడు రచించిన ఏ పుస్తకం, ఏ సూత్రం, ప్రపంచ ప్రజావిప్లవం తెచ్చి లోక కళ్యాణంకోసం నవరత్న తోరణాలు కట్టేందో చెప్పాలి? ఈ నిమిషంవఱకూ ఆ లెక్క ఎవ్వరూ చేయలేదు.

కోడికూత విని ప్రభాతలక్ష్మి వచ్చినట్లు, కోకిల కూత విని వసంతలక్ష్మి వచ్చినట్లు, రవీంద్రుని కూత విని ప్రపంచభవనాని కేమి వచ్చిపడ్డదో చెప్పండి? ఇహ గీతాంజలి మొక్కటి చూపిస్తారు.

అయితే, గీతలో ప్రభుత్వంవుంది. గీతాంజలిలో దానత్వం వుంది. గీతలో పున్న ఫోర్సు అంజలిలోలేదు. ఈ నవయుగ ప్రజాశక్తికి కావల్సింది ప్రభుత్వం గాని దానత్వంకాదు. అద్వైత సిద్ధాంతాన్ని ప్రసిద్ధిగా ప్రవేశపెట్టి విశ్వసించే వాడెవడూ గీతాంజలి మెచ్చు

కోడు. ప్రతివాఁజికీ, గీతని నేక చెప్పకొన్నానన్న విశ్వాసం వుండాలి. అది అద్వైతమాతుంది. ఎవఁడో కానరానివాఁడు గీత చెప్పాడన్న విశ్వాసం ద్వైత మాతుంది. దాని కిహ రవీంద్రుడి మాదిరి దోసిలిపడితే విశిష్టాద్వైత మాతుంది.

అసలు, ఈ ఆధునికయుగంలో కావల్సినవి పాడు వేదాంతాలు కావు. శ్రుతి కల్పకోవటాలు కావాలి. ఇది చాలా అసాధ్యమైన పని. హిందూ ముసల్మాన్ సోదరులు శ్రుతి కల్పకొనేటట్లుగా రవీంద్రుడి కలం చేయలేకపోయింది. కాస్త మన తెలుఁగు దేశపు పల్లె దిక్కుల్లోనే హిందూ ముసల్మాన్ సోదరులు శ్రుతి కలిపి బంధురికపు బాఁబోతో తిరుగుతున్నారు. ఈగొప్పతనం మన తెలుఁగుకలం తెచ్చిందని విశ్వసించాలి.

ఒకే గొంతులో ఎన్ని శ్రుతులున్నయ్యో, ఎన్ని రాగా లేస్తున్నయ్యో అట్లాగే, వొక మహాకవి గొంతులో విశ్వజను లందరి శ్రుతులు వుంటై. అంచేత మహాకవియైనవాడు విశ్వకల్యాణంకోసం, విశ్వజను

లందరి ప్రతికల్పటానికి, తగ్గ నాటకాలు, నవలలు వ్రాయాలి. అటువంటి గానాలాపన, యే మహాకవి యైగా చేస్తే ప్రపంచ శాంతి కనపడుతుంది.

రవీంద్రుడి హయాములో ఈ అవకాశం ఎందుకు స్పృహగా పోయిందో గ్రహించండి. నాటకాలు నవలలు పోలెడు వ్రాసిన రవీంద్రుడి తపస్సు ఎందుకు ఫలించ లేదో పూహించండి.

అసలు రవీంద్రుడి సత్తాంతా అరణ్యాల్లోంచి పర్వత శ్రేణుల్లోంచి, నదీనదాల్లోంచి, నీలిమేఘాల్లోంచి, సునిశ్చలన పుష్పాల్లోంచి దిగి, వేదాంత సాహిత్యాన్ని ఇటువంటి ప్రకృతి సౌందర్యంలో పొడిగి మనోహర వేదాంత సాహిత్య చక్రవర్తిని చేసింది. సాహిత్యాన్ని చూచి కపిత్థంగా భావించి భ్రమించియున్న లోకానికి రవీంద్రుడు కవీంద్రుడేమో గాని నా ముందు కాడు.

ఈయుగానికి కావల్సింది నాటకము, నటుడు. నాటకాన్ని రచించి నటులను కదిలించిన కవిశేఖరుడు లేడు. రవీంద్రుడు కాడు. సాహసించి ఇంతమాట అన్నానని సున్నాలో తిరిగి గ్రుడ్లుఱిమితే యేం తెలుస్తుంది? అంత

మహాకవే వ్రుంట్లీ, దేశదేశాల నటుల్ని కడలేంపడ.
అది యిల్లే. ధారబృంతులు పెట్టుకొని సాగుకాల అల్లీ
కలూ అల్లుకున్న ఆడపల్లవలె, బహుభాషా నామగ్ర
పెట్టుకొని పనికిరాని పట్టకథల్ని, మిట్ట వేదాంతాల్ని
అందచందాలుగా అల్లి రవీంద్రుడు మెల్లగా కాలాన్ని
నెట్టుకుపోయాడు. ఇంతకూ ఇతని శ్రమ నడమైందా
పుష్కరించేది వ్రుందా?

ఇది తెలియకుండా ఎక్కడో రవీంద్రుడేక
బ్రహ్మరథం బట్టారని, ఇహ పూరూరా వెలసిన పద్యాల
బత్తులంతా బోయాలుగా తయారు పూరేగించారు.
రవీంద్రుడి జ్ఞానధారానవంతి, పచ్చి అరణ్యగుంపుక
పనికిపచ్చిందా గాని దేశారాధకులైన కర్షకో త్రిములక
పనికిరాదు.

ఎప్పుడూ మహాకవిచక్రవర్తి యుగాన్ని -
జగాన్ని కళ్ళలో పెట్టుకొని, రతనాల కలహో ముద్దు
పెట్టుకొని సమ స్తమైన పశ్వర్యాలు, అలంకారాలు ఇచ్చి
శుభసుందర సుమనోభిరామ సీమోలో శ్రవ్వాలి. భావి
కాల భాగ్యోదయం చూపాలి.

అంతేగాని. రవీంద్రుని కవిచక్రవర్తి అంటే నా కలం వప్పుకోదు. దాదాపు భవభూతి షేగలోవాడు రవీంద్రుడు. ఆంగ్లాభాషాలలామ చక్కదనంపై, ఒయ్యారాన్ని ముద్దుమూటలు గట్టించబట్టే ఖండఖండాతరాలలో రవీంద్రుడి కీర్తిపతాకం లేచింది. ధనికవర్గ సాహిత్యంతో ధప్పలాలు సంపాదించాడు గాని ప్రజా సాహిత్యంతో విప్లవాలు లేవలేక పోయినాడు.

సో పా నం 14 (భక్తిరసంలో కవితావస్తువు)

కవిత్యాసికీ, సాహిత్యాసికీ బాంధవ్యం ఉన్నదని ఎంత నగా, చేస్తున్నాకో చూడండి కాస్త. సూర్యుడికీ చంద్రుడికీ ఎంత చుట్టరికం వున్నప్పటికీ, చంద్రుని కీర్తిని సూర్యుడు అపహరించటం లేదు. సూర్యుని కీర్తిని చంద్రుడు అపహరించటం లేదు. ఎవరి కీర్తికి వారు సంతృప్తిపడి కాలాన్ని గడుపుకొంటున్నారు. అట్లాకాకుండా ఇప్పుడు సాహిత్య సార్వభౌములంతా తమకున్న కీర్తికి సంతృప్తిపడక, నిరంకుశ కవితా సామ్రాట్టు కీర్తిగ్గుడా పట్టుకు పాకులాడుతున్నారు. ఈ

మోసాన్ని పోలుసుకోకుండా వుంటేమట్టుకు, సాహిత్య మేదో, కవిత్వ మేదో యేనాటికి తేలదు.

అయిపో! మహాజనులారా! మీ చూపులోబడ్డ సాహిత్యం యేంపని చేస్తున్నదో, కవిత్వం యేంపని చేస్తున్నదో మీలో యెవరన్నా కనిపెట్టినట్టుంటే కవిత్వ మేదో సాహిత్య మేదో తేలేది. సుకుమార జీవితాన్ని చిచ్చికొట్టి జోలపాడి చక్కగా నిద్రి పుచ్చుతుంది సాహిత్యం. సుకుమార ధనిక లోకానికి నిద్రపట్టకుండా చేస్తుంది కవిత్వం. మన జగత్తులో ఈ నిమిషంవరకు కనిపిస్తున్న పుస్తకాలు సుకుమార శ్రీమంతుల్ని యెత్తుకొని బుజ్జగించి వాళ్ళకోసం నానాపాట్లు పెడుతున్నై. మొక్కుబళ్ళు మొక్కుతున్నై.

ఏ పుస్తకాన్ని చూచినా మహారాజ జీవితాలు, మహా ధనికవర్గ జీవితాలు జ్ఞాపింపబడుతూ కనబడుతున్నైగాని, కష్టజీవాల జీవితాలకోసం గోల పెట్టినట్లు ఎక్కడా కనపడదు. ఏ గ్రంథంలో చూచినా నాయక నాయకులుగా శ్రీమంత సుకుమారవంశాల్లోవాళ్లే కనిపిస్తారుగాని, యెండ కెండి, వానకి తడిసి, చలికి చిల్లులు

పడి, పెద్దలకి జడిసి, యెముకలు పగలుగొట్టుకొని యీ సమస్త జగత్తును మోస్తున్న కట్టజీవాలు మాత్రం కనిపించడం లేదు.

ఇంతకూ నావాదం జిన్నాగారి పాకీస్థానం వాదం మాదిరి కవితా సంస్థానంగూడా విడదీయాలంటుంది. ఆ జిన్నాగారి వాదం, యీ చిన్నాగారి వాదం ఫలించే వరకూ శాంతిసౌఖ్యాలుండవు. భక్తిరసాన్ని కవితావస్తువులో యెట్లా చూపిస్తున్నానో నా కిరణాల్లో చూడండి.

వనవాసంబును జేసిరమ్మని మహా

బ్రహ్మాండ సామ్రాజ్య కా

వన సింహాసనఠిక్కి యిచ్చిన యశుజ్ఞకా

వేదక బాలించి వ

చ్చిన బృందారక చక్రవర్తివిర :

త్వచ్ఛుంధార కాభా రమా

మణి నీడక మము నిర్వనిమ్మ : రము

రామా భక్త కల్పద్రుమా—

(భగవద్గీత భాష్యం లోది)

దీనిలో కవితావస్తువుంది. అయితే ఎటువంటి కళాకాంతులతో వుందో దీన్ని కవ్వించి విమర్శించగల

మగవాళ్లు బయట పడితే తేల్తుంది. నత్తా ఉన్న వాడే నడో వచ్చి చూడండి. ఇహ కవితానస్తువు లేక పోయినా నిగర్థక పద గాంభీర్యంతో సాహిత్యాన్ని యిట్లా నడిపించి యిది నిఖ్యమైన కవిత్వం అని కనకాభి షేకాలు జరిపించుకొంటున్నారు. దాని తరహాగూడా యిదిగో! ఇది మచ్చుకీ నేనే వ్రాసింది.

శ్రీరఘువంశ వీరకుల శేఖర :

దివ్యకృపా సువాకరా :

చారు వినీలమేఘ సురచంద్ర

కళాకమనీయ సాంద్ర : నా

మోరములన్ని బాపి, కల కోరిక

లన్నియు లేపి, నీ పదా

చా సువర్ణపద్మ పద సన్నిధి

జేర్చవె ! నామ పెన్నిధి :

ఇటువంటి ధోరణి తిండి దుంపతేంపుతున్నారు! సువర్ణఘంటా కంకణ ధారణ చేస్తున్నారు. ఇహ ఈ రెండు పద్యాలు పుక్కిట బట్టించి భక్తిసుధారసం దేని లోనుంచి నస్తుందో మీరే కనిపెట్టండి. నిలబెట్టండి, గిల కొట్టండి.

నా నిరంకుశ కవితాలేఖనికి దొడ్డిసంభావన పట్టడం పనికిరాదు. గోదాలో దిగి పంజాదెబ్బ చూపించి పందెం కొట్టడం బహు ఇష్టమైనపని. శ్రుతపాండిత్యం చూపిస్తున్న మొహాల్ని నేనెప్పుడూ లెళ్ళలో పెట్టుకోను. అడుగుతున్న ప్రశ్నని అర్థం చేసుకొన్న ప్రజ్ఞావంతుల్ని నేనెప్పుడూ తృణీకరించి తోసివేయను.

సాహిత్యమంటే కవిత్వం, కవిత్వమంటే సాహిత్యం. ఈ రెండిటికీ యేమీ తేడా లేదంటున్న వాళ్ళ చెవిదగ్గర యెంత యేడ్చి మొత్తుకొన్నా ప్రయోజనం లేదు. పాడు బాగా కూరుకొంటున్న ముక్కులకి ప్రతిదీ పాడుంకంటే కొడుతున్నందునల్ల విచక్షణావాసన లేకుండా పోయినట్లు ఎప్పుడూ సాహిత్యంలోబడి కొట్టుకుంటున్న వాళ్ళకి విచక్షణాశక్తిపోయి, కవితావస్తువును గుర్తించడం కష్టమైంది. చాటుమాటున సణగీ, గొణగీ సకిలిస్తున్న మొహం ఎదుటబడి యికిలిస్తుంటుంది. ఇటు వంటి దృశ్యం నాకెంతో అసహ్యంవేస్తుంది. గుండె వ్రుంటే గోదాలోకి దిగాలి; గుండెజారి తే గోదావరిలోకి దిగాలి.

మనవాళ్ళు కవితావస్తువు గుర్తించినట్లయితే భక్తిరసం బహుబాగా వాడేది. వట్టి జాబితాలు చూపిస్తున్నమూలాన లోకం కవితాకళ మఱచిపోయి, గానకళలో మురుగుతున్నది. ఇహ సంగీతం సాహిత్యం రెండూకలిసి రుబ్బి రుబ్బి ఇదిగో ఇదే కవిత్వం అని నమ్మకం పుట్టించారు. ఈ వెట్టినమ్మకాన్ని పోగొట్టడం కోసమే ఇంత పట్టుదల పట్టాను. కవితావస్తువుతో భక్తిరసాన్ని యెట్లాపిండాలో నా కిరణాల్లో చూడండి.

ఎంతో కాలమునుంచి తీయని కళ
 హేలా ప్రవాహమ్మలై
 ఇంతెలైన హిమాలయమ్మలను నేఁ
 దే మాడ్కిగా లేపి, పైఁ
 గంతారమ్మల కెక్కు చుండినవా నీ
 గాధల్ జగన్నాథ! ని
 భీతన్ నా చెవికెక్క వేమిటా;
 నీరీక్షింతు పరీక్షించరా.

(భగవద్గీత భాష్యంలోది)

కవితావస్తువుతో ఇట్లా భక్తిరసం దిగాలి. అంతేగాని చాదస్త ధోరణితో చాకలి పద్దులూ, కోమటి

పద్మలూ దింపి తే కవితావస్తువు కాదు. భక్తిరసంరాదు. అసహనంతో మొహం చిట్టించుకుంటే కనపడదు. నిజమైన అపేక్షతో నిరీక్షిస్తే యోచిస్తే కనపడుతుంది. వాడి చెవి వీడూ, వీడి చెవి వాడూ క్కొరుక్కొంటు యేడ్పు గొట్టుతనం తప్ప మతేం కనపడదు. సమాధానం యివ్వటానికి సత్తావు అే వాడుబోకరింపులు బోకరించకుండా నా మాదిరి కలం కాగితంమీద బెట్టి మీ మొహాలు చూపెట్టండి. ఎంత అందంగావున్న యో చూస్తారు. ఇహ మీ సాహిత్య ధోరణిగూడా చూపిస్తుంటేగాని, పన దెంటోవుందో తేలదు.

ఓ కమలామనోహర ! మహోల్లాస

దివ్యధరా పురందరా !

నీ కమనీయ దేహ రమణీయతి

లెన్నగ నా తరంబి న

న్నీ కలుషాగ్నినుంచి కరుణించి

తరించు వరమ్ము వీయవే

నీకు సహస్ర సంస్తుతులు నిత్యము

పేతు దయాపయోనిధీ

అయితే కవితావస్తువు 'పద్యంతోనే' బిగించి చూపించుకొరలేదు. గద్యంతోకూడా చూపించవచ్చు.

గద్యపద్యాత్మకమైన నా నాటకాల్లో ఈ రెండువిధాల కవితావస్తువు చూపించాను. చక్కని విచక్షణా చక్కువుతో చూడాలి. గుడ్లగూబ గోలతో తవడరాదు. నా కలానికి కులంతో నిమిత్తంలేదు. బలంతో నిమిత్తం వుంది. పేరుబడ్డ బలంగల వస్తాదులందరినీ కదిలించాను. ఇంకా మారుమూలను నాకు తెలియని విచక్షణాబల సామ్రాట్టులుంటే, వాళ్ళదగ్గఱకి మీరుపోయి నా మీదకితోలండి. సంతోషిస్తాను. తడాకా చూపిస్తాను.

ఇన్నివిధాలా ఇటా జన్మ క్షౌరకళ్యాణమై పోవటానికి ఇంత చిత్రవిచిత్ర నాటక నాటకరంగంమీద యెంతో రాగసుధారసాన్ని కురిపించి మురిపించి పంపిస్తున్న యీ తెరచాటు సూత్రధారుణ్ణి గుఱించి కవితా వస్తువుతో భక్తిరసాన్ని దింపి కులుకుతున్న నా కిరణాల్ని చూడండి.

ఎన్నో రోజులనుంచి వీవు పడు

పాల్గొన్నో విలోకించి యీ

మిన్నేరుల్ ప్రవహించు కారడవిలో

మెల్లంగ దాటించు వా,

దెన్నో దెబ్బల కింత చిక్కినను, నీ

వేమాత్ర మీనాడు నీ

సన్నాహంబులతోడ చిక్కవు గదా

స్వామీ! ప్రసన్నుండవై

అడుగుల్ బొబ్బలు పొక్కునేమొ! పను

నం బైనావు నా గోల కి

ప్పుడు; నీ కేమి యొసంగి తృప్తి బిలుతుకా?

ముందింక ఈ మొద్దు బా

రెడు చర్మం బొలిపించి జోడు కడు

కూర్చికా నీవు కుట్టించుకో

పడియుందుకా నిరతమ్ము నీచరణ

సేవాదీక్షతో రక్షకా.

(భగవన్మత భాష్యం లోనిది.)

కవితావస్తువుతో భక్తిరసం ఇట్లా వొలుకుతుంది.

ఇటువంటి రసం వొలుకుతున్నప్పుడే తాలు కరిగేది.

మోళ్ళు చివిర్చేది. ఇహ పద్యాలబత్తుల సాహిత్యభో

రణికూడా చూసిస్తా.

గోపకులైక దివ్య నవ కోమల

మన్మథ చక్రవర్తి! సం

తాప కృపిటయోని మునిదారుణ

కారణ మధ్యవర్తి! ని

క్షేపములైన నీదు భుజకీర్తులతో
దయచేసి నా మన
స్తాపము దీర్చవే ప్రళయ సాగర
భీకర నన్ను గవవే.

దీనికి దేవుడు దిగిరావడ మెట్లావున్నా మేడ
మిద్దెలమీదనుంచి ముక్కు మొహం తెలియని మొస
గాళ్ళంతా దిగివచ్చి కాళ్ళు కడుగుతున్నారు. కనకాభి-
షేకాలు చేస్తున్నారు. లోకాలు దోస్తున్నారు. ఇంత
అమాయకత్వంలో బడి నన్ను నవ్విస్తున్నారు.

సో పా న ౦ 15

(కథలో కవిత్వపు)

ఇది సినిమా శకం. తెల్లవారితే నిన్నటి సీనరీలన్నీ బూజుపడ్డై. కొత్తసీనరీ లన్నీ మోజుపెట్టై. ఇందువల్ల జగచ్చిల్ని తెప్పవల్చటంలేదు. లెళ్ళలేని చిత్ర విచిత్ర కథాకాంక్షలతోనూ ప్రపంచాన్ని కులికిస్తున్నాడు.

ఇన్నిరకాల మార్పులతోనూ, కూర్పులతోనూ ఎన్నో కులుకుల్ని వొలికిస్తున్న ఇంత విశాల విశ్వాన్ని చూచేవాని చూపుకి ఊహాపోహలు పుట్టి, ఉత్సాహోద్రేకాల్లో నానా కథల్ని అల్లుతై.

ఇవి పెద్దపందిళ్ళగావున్న సంఘాలకి ప్రాకి కమ్మని పూలనీ, కాయల్నీ, చల్లని నీడల్నీ జాడల్నీ దింపుతై. ఇట్లా దిగిన సుకుమార సువర్ణ కుసుమ భావపరిమళాల కోసం, శుభమనోహర సుకుమార ప్రసన్న భావ ఫల రసాలకోసం పిల్లతెమ్మరలూ గండుతుమ్మెదలూ పికార్లు కొడ్తై.

కొన్నిరకాల జీవితాలు కలిసి కథాకాపురాల్ని చేస్తై. ఈ కాపురాల్లో కలియక చెడినప్పుడు పతితృ

లోకానికి సౌఖ్యం ఉండదు. కనుక పాఠక గోళాన్ని గం
దరగోళంలో బడసీయకుండా కథ నడవాలి; కాసులు
పఱవాలి.

కథలు కేవలం నీతులకోసం జర్రున జారి సుమతి
శతకాల్లోనూ, వేమనశతకాల్లోనూ పడితే కథాశిల్పం
చట్టుబండలావుంది. మనుస్మృతి పరాశరస్మృతులలో
పడితే చాదస్తం సంపాదిస్తుంది.

అంచేత కథావాహినులు ఎక్తైన కొండలమీద
నుంచి అడవుల్లోబడి, పీఠభూముల కెక్కి, నానారకాల
మైదుల్ని పండిస్తూ పుణ్యతీర్థాలు కావాలి.

కాలచక్రాన్ని చూచుకోకుండా ధర్మచక్రాన్ని
పట్టుకొంటే భీష్మస్థి జయించలేదు.

శ్రీ యస్. దుర్గాప్రసాదరావుగారి కుమారుడైన

చి॥ నా గేశ్వరరావుని

చిన్ని శిష్యునిగా చేర్చుకొని

యిట్లా కవితావస్తువు వాడికి దిద్దపెట్టాను

కవితావస్తువు కావలసిన వారంతా

యీ చిన్నికూన దిద్దుకున్న వరవడి చూచి

దిద్దుకోవచ్చు.

దేవీస్తవము

గీ॥ రతినముల కన్న కనకదుర్గమ్మలల్లి

నీదు పిల్లల గోలకే నిలువలేక

కొండ ఎక్కి కూర్చున్నచో ఊడిపైన

యింక మమ్ము కాపాడు వారెవరు గలరె? 1

గీ॥ ప్రేమతో అంత కటికదరిదుని కిల

ప్రేయసిగ నున్నదానపు ప్రీతితోడ

ఇంత కటికదరిదుని కెందు కింక

కన్నలల్లివి కాకుంటి కనక దుర్గ॥

2

గీ॥ అనయమింక నీవన్న గిట్టని నవతిని
నాధుని తలపై కెక్కించినావు గాఢ
నీ కయి కలవరించెడి నీ తనయుల
ముద్దు చేయకుంటివి మిల్లెపువ్వుతల్లి॥ 3

గీ॥ నీవు మృగరాజు నెక్కి రాణించుచుండి
యింత పుత్రుని ఎలుక నెక్కించినావు
కన్న కొడుకునే యీ మాడ్కి కాంచుచున్న
యింక మమ్మెట్లు చూతువో యీశురాణి॥ 4

గీ॥ సకల భవనాలు ముద్దు పెట్టుకొనుచున్న
చిన్ని రతనాలు మరి నచ్చకున్న యింక
శుట్టెపురుగులు మెడచుట్టు పెట్టుకొనిన
చెవిటివాడు నీ కెట్లు నచ్చెనో మృడాని॥ 5

గీ॥ అంత శైలరాజ కుమారివైన నీవు
సకల సౌందర్య పుష్పదోలికలు వదలి
యింత బైరాగివెంటఁ బోయినపు డింక
ఎట్లు తృప్తి పఱతు నిన్ను కోట్ల తల్లి॥ 6

గీ॥ వట్టి నీరు పేదవానిని చెట్టబట్టి
యింత తిండిపోతుల నెట్లు సంతనముగ
పెంచుకొనుచున్న దానవో పృథ్విపైన
చిత్రముగ నుండె నీదయ చిట్టతల్లి॥ 7

గీ॥ ఎట్టి కష్టము పడనట్టి పొట్టవాని
వట్టి తిండిపోతుని జేసినట్టి నీవు
ఇంత కష్టము పడువాని కంత తిండి
ఇవ్వకుండెద వేమి మహేశు రాణి॥ 8

గీ॥ పట్టినకొలంది తిని పెద్ద పొట్ట పెంచి
యింక తినలేనివానికి యింక కూరి
యిట్లు కూడు గుడ్డయు లేక చెట్లకింద
మాడువారిని చూడవా నేడు తల్లి॥ 9

గీ॥ గంగ మ్రంగిన గాని మోక్షంబు లేదు
గంగ నీకు సవతి నీవు గంగ మ్రంగి
యింక మా కెట్లు పోతువో యింత గంగ
మేరు వెక్కిన చిన్ని బంగారు తల్లి॥ 10

గీ॥ ఎంతదయతోడ చనుదెంచి యీ జగ్గాన
ఎన్ని చేలు పండించె నీ కన్నసవతి
సవతి గర్వమ్ము కుదిరించు సాకుకైన
నన్ను కాపాడుకొనలేవ కన్నతల్లి॥ 11

గీ॥ ఎంతచక్కని చుక్కయై యింత సవతి
వెక్కిరించి నీపతి నెత్తి కెక్కినదియొ
చూచుకొనలేని నీవు నే దాచు తప్పు
ఎట్లు కనిపెట్టెదవె అగచాట్ల తల్లి॥ 12

గీ॥ నీ సవతి నీవు కలవాని నెలవునుంచె
వచ్చినను నీ సవతిని నీ ప్రాణధనుడె
తల పయినఁ బెట్టుకొని నిన్ను తలచ నవుడు
నే నెటుల గొల్వగల్గుదు నిన్ను జనని॥ 13

గీ॥ నీ సవతి పంటలన్ని పండించబట్టి
అన్నసత్రాలు పెట్టి మే మున్న చోట్ల
అన్నపూర్ణమ్మ వని కొనియాడబడితి
లేక యీ పేరెటుల నచ్చు నీకు తల్లి॥ 14

గీ॥ బుర్రగల కుమారుని దానవుల పయినను
బొర్రగల కొడుకుని కుడుముల పయినను
యుద్ధమున కంపి సప్పుడు యుర్వి నన్ను
వేటిపయికి పంపెదవు కవ్వించి తల్లి॥ 15

గీ॥ ధరణి చల్లని తండ్రి సదనమునందు
పుట్టి పెరిగిన దానవు ముద్దు లిచ్చి
కాగుచిచ్చులు చిమ్ము ముక్కంటియింట
కాల మెట్లు గడుపుచుంటి కన్నతల్లి॥ 16

గీ॥ మీ రహస్యా లెన్నరు వినలే రటంచు
పొంగుచుండిరి కాబోలు పుడమిపై న
లంత లోకోపకారు లై నట్టి వారు
నెత్తి కెక్కి వినిరి గాది నేడు జనని॥ 17

గీ॥ చాల ఎక్కువైనట్టి మీ గోలతోడ
ఘోరమైనట్టి మీ యింటి గోలతోడ
వేగలేక కాబోలు మా పితరుడట్లు
సాహసించి విషము మ్రింగె శైలతనయ॥ 18

గీ॥ రవ్వవలె నున్న నీ కాపురమ్ము నిట్లు
గంగపాలు సేయుట కింతగంగ నకట
నీ మగని తలపై కెక్కనిచ్చినావు
యింక నిన్నెట్లు రానిత్తు రిపుడు తల్లి॥ 19

గీ॥ చదువు చట్టుబండలు లేని చవట నిట్లు
వట్టి తిండిపోతుని జేసి పమల నెల్ల
విఘ్నములు చేయు విద్య నేర్పితివి కావె
యింక, మా కేమి నేర్పుదు విల భవాని॥ 20

గీ॥ పంట దేశాల కిచ్చి సర్వంసహ పయి
గడ్డి మేసెడి పశువును గౌరవించు
తండ్రికంటెను, నిన్నెట్లు ప్రార్థనము సేతు
మృగములను బలిపించెడి నగల తల్లి॥ 21

దీన్ని దేనికిచ్చానంటే తెలివిలేటల్లో దాక్కొన్న
అ హం కా రా ని కి

అ హం కా రా పూ జ

(పెద్దచేతులకు చిద్దపెట్టిన కవితావస్తువు)

ఓరి లంబోదరుని తండ్రి! ఓరి మొండి
గ్రుడ్లుటిమి పండ్లు కొరికి రక్కుకొన కోరి!
యెందు కిట్లంటినో సరీక్షించుకోర!
పరువు నీ కెంత యున్నదో బయటపడర!

ఒంటరివంట యెంత చెమటోడ్చిన
కిర్గిసి బండపంట అ
న్నింటికీ గోడుగా గొట్టవి నిప్పులు
క్రక్కెడి యుద్ధబోతు ము
క్కంటివి యంట! యట్లలవిగాని
నినుకొని లెక్క సెయ కే
తుంటరి నైతిరా! ప్రళయ తోయధిలోఁ
బడద్రోతురా హరా!

యాకులు పెట్టి నిన్ను బడిద్రోసిన
తోయధిమంచి లేపు నీ
శోకము గాలకంచెడి యశోనిధి
యెవ్వడు నీను ఏక్క-? నీ
వ్యాసుల మింక కర్మ పరిపాకము
గానిది తీరు పెట్టు? రి
త్తికర్మకృతైన దానిక భయమిరుక్క
ఎడియుండురా శివం!

ఎట్టివో బోమివ సోలు నువ్వెవ్వ
తేల్చిసి ఘోరి వార్తలో
గట్టగ నిద్వర్క మెడకు గట్టి
నినుక బడద్రోసినక బగా
జెట్టిగ నొడ్డు పట్టితివి చెట్టులు
గుట్టలు వట్టి, గుట్టుగా
పొట్టకు బొచ్చె పుచ్చుకొని ముక్కె-
వేమిర తిక్క-శంకరా!

అలమందాకిని మూస కాళ్ళ ముడి పగై
మొత్తుకొన్నన్ మహా
బలవంతంబుగ నెత్తి కెత్తుకొని
యేవర్జంబులో బోతివో

జలగల్ చేపలు యెండ్రకాయలు కదా
జన్మించె నన్దానికిన్
తెలిసెన్ నీ బల వీర్య సంపదలు
ధాత్రి రామలింగేశ్వరా!

గాలానోగి జూతుకేమి? జడ
లట్టల్ గట్ట యూపిల్ బలెన్
ప్రేలాడించెడి నీ మొగంబునకు
దేవీమాధురీ ప్రేమ గీ
తాలాప మృగగాహన మృగునట
ఆ నెత్తిపై పిచ్చుకిల్
నీలో చేసి పచ్చి కెల్లు నగెనో
లెక్కెంపవా హూర్హీ!

పనపాల్గున్నడు వేని ఆ బసవుం
డేవాడెన్ దటసించెనో
వినుపీధిన్ బగిలించు రంకెలు వృధా
వేయించి యీ బక్కచి
క్కిన వానిన్ బెదరించి అక్కతన
కోర్కెల్దీర కా వల్లకా
టిని బాలించుట కేగినావు గదరా
గీనిన్ త్రిశూలాయుధా!

డొక్కశుద్ధి లేక రొక్క మేమియురాక
వల్లకాటి బతుకు తెల్లవార్చి
గోలలేపుకొనుచు కొఱవి దయ్యారో
మిడిసి పడుదు నేమి గడుసువాడ!

అలకతో కంటి నలకలై కలక బెట్టి
అడుపెళ్లాలు కన్నీళ్లు తోడుగొడు
అంకొకరి యెగుగేప్పు నీ వెల్లు విందు
బట్టబొకుగా! యె, మొక్కు బడి మహేశ!

కారు గడచిన యెద్దక కాడికట్టి
మూడు మొన లున్న యులుకోల మూపు కత్తి
దున్నుకొని చల్లుకొని నాటుకోన్న నొరపు
బిచ్చ మెత్తుచున్న నేమి? పెట్టివాడ!

భువనము లన్ని కన్నములు పొచ్చి
కుదిల్చి మతెక్క డెక్క ను
న్నవి నవరించు చిట్టెలుక నాటి
లగాయతు నేటిదాక అ
త్యవసరమైన నీ కుడుములయ్యను
మ్రోసి జగాన నీదు గౌ
రవమును నిల్పెరా! పురహరా! యెటు
వంటి కుమారుడు డుండెరా!

సీపే రా... గారు నాగెదిరు గాన

మూగి ధ్రువాలై

లొంగి... చిల దన్ను రాజు ను

స్వప్నంబుగా నుంజెసి

పాప కోరిలు కోస మూకడ ముచ్చి

లాగి యత్నించు మ

నావేమో ఒక గ్రుడ్డి గర్వమున

గాంచెన్ బుట్టగో జంగమ!

ఒక ప్రక్క-న సెలెనాల్ గుఱించి థిగవుల్

హారెత్తి నోరెత్త నీ

యక సేధిం, మఱొక్క నైపు మెడలో

హారాలు సేరాలు ల

క్షిప్తగా, గొనిజేగ, నింకొక దరిన్

కింగీరనం బెన్ను మీ

దకి దూకంగ, విషము మ్రుంగితివి

కాదా! యేడ్వలే కీర్వరా!

తొలకరి చేలలో మెలుపుచుక్కిరి

చిందులుదొక్కి పడు స

ల్ల నిక పొట్టపెట్టుకొని లావయి,

పుట్టడు సౌఖ్యమున్న క

ల్ము దొరసాని ముండ్ల పొడలోబడి

భూరివిషముగ్రక్కు త్రా

చు నిహుక్రలిగా మెడకుజుట్టితి

వేమిటి కాటికావరీ !

ప్రమాదాలు నెట్టి గోలపడి ఎ చెడి

పూళ్ళను ముంచి, కాగులన్

గోలములు కాపురము గుంపము

వేసి, విశాలవిశ్వ వి

భక్తి మహాసముద్రమున గల్పి

వానిని సిగ్గులేక యే

మో! నిలచింద పెట్టుకొని మోసెద

వెందుకు తెల్లదేవరా !

రికరికమైన దుస్తుల మురాయిలు

డాబులు గంగిరెడ్లవా

నికి సగిపోయినట్లు చెగిపోయిన

జూపుచు పుచ్చకొన్న బా

చెప్పితిరిగింది చక్కలిది సిగ్గాలి

కించుచు లేచిపోయి, నీ

కిరీతల సంపుట చెప్పగదా ! యెనిటి

నిగతి ? నాలలోచనం !

నీ వేషాల లయకాలనాదంబు నీ

స్నేహమృతాంబు నా

ణి వివాహమృదుమాధురీయగగన

వేషేరాణిని బట్టి మో

హావేశమ్మున పొంగిపోయెడి యతిం

హౌరా సముద్రండు, నీ

లావే పండ్లికిలించి తోకముడిచె

లాభంబులేదో ప్రభూ !

కొరిడీకట్టెడి యల్కుతో బిగిసి
దిక్కుల్ బ్రద్దలై ఘోర సా
గర ఘోషన్ బడునట్లుగా కసరి
లోకాలన్ని కంపించు మా
దిరి గ్రక్కించి విషమ్మునెల్ల,
భక్తి కాళ్ళుపట్టించి, నీ
సిరి చుక్కానిది బోడిలింగముగ
జేసెన్ గాదె రాజేశ్వరా !

కూర్పుని లేవలేని ధనికుండు
నఖుండని కొండయెక్కి యో
దార్పి కుటుంబినీమణిని దారుణ
మైన యుధాగ్ని యేమి చ
ల్లార్పు కొనంగలేక, తుద కందటి
కొంపలు మాయజేసి యి
ట్లార్చెడి చిచ్చుదయ్యపు ముఠాదొరవై
తివిరా మహేశ్వరా !

భోగము లేమి ముట్ట నని బూడిద
 దట్టముగా నమస్త వాం
 ఛా గృహరాజ దేహధన సౌఖ్యము
 రేగనిమాడ్కి రుద్ది, బై
 రాగిగజేరి యెంత గిరిరాజ
 కుమారిని లేవగొట్టి యీ
 దాగుడుమూతనాటకము దాచ
 దలంచి తపించికో మృడా !

నీరజత్నాది నెల్ల కమనీయ
 సుఖాతకు ఖర్చుపెట్టి, నా
 నా రభసమ్ముగాగల వినాయకు
 లందఱి లేవదీసి, యీ
 కోరలులేని దేశమును గొట్టు
 కొనుం డని వల్లకాటిసం
 సారము నిర్వీచారముగ, సాకితివా
 లయకాలపాలకా !

ఇదిరా? నీ రసికత్వహార ! రస
 రా జెన్వండు నీ కళ్ళపా
 నిది నీగుమ్మముఁ ద్రొక్కిడింక, మృదు
 వాణీగానమాధుర్య ది
 వ్యదశానంతదిగంతసౌఖ్యబహు
 బ్రహ్మనందసౌందర్య పు
 ట్టిది ముద్దాడెడి చక్కనయ్యని
 కిలాడీ యెల్లు హింసించిలో !

ఊయెల లూగుచు తొడిమలూడని
 కమ్మని పూలతోటలో
 హాయిగ ప్రేమసౌరభ రహస్యము
 లన్నియు విప్పుచున్న చూ
 కోయిలజ్వంట నిజ గని, రగుల్కొని
 మండిన కంటిమంటచే
 మూయము కేసిపోతివిర, మారణ
 కారణ రాజశేఖరా !

ఈ హిమ్న శైలపుత్రి, భువనైక
 మనోజ్ఞ సువర్ణగాత్రయై
 స్నేహలతాప్రఫుల్లసుమజీవ
 పరీమళ రాగమాధురీ
 మోహములేసి నీ సిరిని బూడిద
 జేసియు, చిప్పయిచ్చి సం
 దేహము బాపి పంపెనట? దేవిడి
 లేవిడి కాగ శంకరా !
 తొలకరి కన్నెకై మెఱుపుదుస్తులతో
 జనుడెంచి గొప్పలన్
 ఎలచేడి మాస్వయంవరసభాస్రలి
 పెల్లెడిభంగి యుట్మీ భూ
 లిల మిక క్రుంగగా ప్రళయతాండవ
 మెందుకుఁ జేయుచుంటి ! వె
 న్నెల రతినాల కోయదొర ! నిన్నెవ
 రైన పరాభవించిరా !

విఱిగి పడుచున్న కెఱుగలచటపులు తిని
జడలు విఱబోసికొని కాలిజవకొలంది
రంగమున నెంత నటరాజభంగిమంబు
దిన్యముగ జూపినావురా తెల్లని దొర !

నుఱుగులుకట్టి దేవతల నోరులు
ఊరెడి కల్లుకుండ సం
బరముగ లేపి దాని రుచిట్టి
మఱెప్పుడు నిన్నుదక్క నె
వ్వరి శిరసావహించనని వంగి
సలాములుగొట్టి భక్తి త
త్వరతను నెత్తికెత్తి తయిత్కలు
నాడవె లోకపాలకా !

